

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI ve EKONOMİSİ
BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

TEMEL EĞİTİMDE KAYNAKLARIN ANALİZİ

Melih AYCAN

DENİZLİ - 2021

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI ve EKONOMİSİ
BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

TEMEL EĞİTİMDE KAYNAKLARIN ANALİZİ

Melih AYCAN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Gökhan TUZCU

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı öğrencisi Melih AYCAN tarafından hazırlanan “Temel Eğitimde Kaynakların Analizi” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan TUZCU
Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
.... Şubat 2021 tarih ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu dönem projesi çalışmasında; dönem projesinde içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu dönem projesinin herhangi bir bölümünü bu üniversitede ya da başka bir üniversitede başka bir dönem projesi çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Melih AYCAN

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitim gören tüm öğrencileri “eğitim ekonomisi ve planlaması” bilim dalıyla tanıştıran ve bu dalda yol gösteren Dr. Gökhan TUZCU’ ya teşekkürlerimi sunmaktan büyük onur duyuyorum. O olmasaydı, doğal olarak böyle bir bilim dalından haberimiz olmayacağı gibi bu dalda donanımlı olarak eğitim görme olanağına da kavuşamayacaktık. Aynı zamanda bu alanda proje hazırlamak aklımıza gelmeyecekti ve eğitimin bir başka yüzünü de göremeyecektik.

Dr. TUZCU, bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde başından sonuna kadar, düşüncelerini ve deneyimlerini benimle paylaşmış ve bu süreçte bana sürekli destek olmuştur. Çok teşekkür ediyorum.

Proje için gerekli olan verilerin toplanması sürecinde, görüşlerine başvurduğum anaokulu, ilkokul ve ortaokul yöneticilere gönülden teşekkür ederim. Onların görüşleri olmasaydı, bu proje gerçekleştirilemezdi.

Tezsiz yüksek lisans öğrenimine başladığım süreden bitimine kadar desteğini benden esirgemeyen hayat arkadaşım, sevgili eşim Sevil AYCAN’a ve projeyi sabırla bitirmemi bekleyen kızım Melisa Naz AYCAN’a teşekkür ederim.

Melih AYCAN

ÖZET

Temel Eğitimde Kaynakların Analizi

AYCAN, Melih

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,
Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
Proje Danışmanı: Dr.Öğr.Üyesi Gökhan TUZCU
Ocak 2021, 67 sayfa

Bu çalışmanın amacı, temel eğitimin kullandığı kaynakları çözümlemek ve varolan savurganlık düzeyini ortaya koymaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden “görüşme” ile yapılmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve içerik çözümlenmesi ile çözümlenmiştir. Çalışmanın evreni, Denizli ilidir. Örnekleme, Denizli il merkezinden rasgele seçilen 21 gönüllü okul yöneticisi ve öğretmendir. Bunlar, anasınıfı, ilkokul, genel ortaokul ve imam-hatip ortaokullarında çalışmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, Pansiyonların öğretim yılının başında tam dolu çalıştığı, hatta öğrenciler yer bulamadığı, yıl içerisinde öğrencilerin kişisel nedenlerle pansiyonlardan ayrılması ile doluluk oranı azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yardımcı hizmetler sınıfı personelinin nitelikli olması, temizlik işlerinin yanısıra tamir işlerini de yapabilmesi, maddi olarak okulun masraflarının azaltması yönünde etkilemektedir. Norm fazlası durumunda bulunan öğretmenlerin bulunduğu ilçe sınırları yerine, il sınırlarında değerlendirilmesi dengeli dağılımda katkı sağlamaktadır. Bölgenin ihtiyacı ve nüfus yoğunluğu dikkate alınmadan planlanan okulların zamanla kapatılmak zorunda kaldığı ve bu okulların nasıl değerlendirilerek sürece nasıl dahil edileceği hakkında görüşlere ulaşılmıştır. Fatih Projesi ile eğitimde fırsat eşitliği sağlanması için okullara dağıtılan akıllı tahtaların ülkemizin her bölgesine ulaştırılması, öğrencilerin ve öğretmenlerin teknolojik imkanlardan eşit bir şekilde faydalandırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim planlaması, Eğitimin kaynakları, Eğitimde savurganlık.

ABSTRACT

Analysis of Resources in Basic Education

AYCAN, Melih

Master's Project Without Thesis
Educational Administration, Supervision, Planning and Economics
Supervisor: Dr.Öğr.Üyesi Gökhan TUZCU
December 2021, 67 pages

The aim of this study is to analyze the resources used by basic education and to reveal the existing level of extravagance. It was conducted with "interview", one of the qualitative research methods. The data were collected with a semi-structured interview form and analyzed by content analysis. The universe of the study is Denizli province. Its sample is randomly selected 21 volunteer school administrators and teachers from Denizli city center. They work in kindergarten, primary school, general secondary school and imam-hatip secondary schools. Considering the results of the study, it was concluded that the hostels worked fully at the beginning of the academic year, even students could not find a place, and the occupancy rate decreased with the students leaving the hostels for personal reasons during the year. The fact that the staff of the auxiliary services class is qualified, that they are able to do repair work as well as cleaning works, affects the financial costs of the school to be reduced. Rather than the district boundaries of the district where the teachers are found in case of excess of the norm, their evaluation within the provincial boundaries contributes in a balanced distribution. Opinions have been reached about how the planned schools had to be closed in time regardless of the need and population density of the region and how these schools will be evaluated and included in the process. With the Fatih Project, it was concluded that smart boards distributed to schools should be delivered to every region of our country and students and teachers should benefit from technological opportunities equally in order to ensure equal opportunity in education.

Keywords: Educational planning, Sources of education, Extravagance in education.

İÇİNDEKİLER

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
EKLER	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Sayılılar	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Kuramsal Çerçeve	7
2.1.1. Ülkemizde Temel Eğitime Ayrılan Kaynakların Analizi	7
2.1.1.1. Taşınmalı eğitim ve pansiyonlu okullara ayrılan ödenekler.....	8
2.1.1.2. Yardımcı hizmetler sınıfı personeli.....	11
2.1.1.3. Norm fazlası öğretmenler ve ücretli öğretmenler	12
2.1.1.4. Kapalı okullar	16
2.1.1.5. Fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi.....	19
2.2. İlgili Araştırmalar.....	22
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	28
3.1. Araştırma Modeli	28
3.2. Evren ve Örneklem	28
3.2.1. Örnekleme Alınan Kişilere Ait Genel Bilgiler.....	28
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	29

3.4. Veri Toplama Süreci	29
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	30
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	31
4.1. Taşımali Eğitim ve Pansiyonlu Okullara Ayrılan Ödenekler İle İlgili Elde Edilen Veriler	31
4.2. Yardımcı Hizmetler Sınıfı Personeli İle İlgili Elde Edilen Veriler	32
4.3. Norm Fazlası Öğretmenler ve Ücretli Öğretmenler İle İlgili Elde Edilen Veriler	34
4.4. Kapatılarak Atıl Duruma Getirilen Okullar İle İlgili Elde Edilen Veriler	35
4.5. Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi İle İlgili Elde Edilen Veriler	37
4.6. Görüşmeciler Tarafından İlave Edilen Sorunlar	38
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER	39
5.1. Tartışma	39
5.1.1. Taşımali Eğitim ve Pansiyonlu Okullara Ayrılan Ödeneklere İlişkin Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma	39
5.1.2. Yardımcı Hizmetler Sınıfı Personeline İlişkin Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma	41
5.1.3. Norm Fazlası Öğretmenler ve Ücretli Öğretmenlere İlişkin Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma	42
5.1.4. Kapatılan Okullara İlişkin Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma	43
5.1.5. Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketine (FATİH Projesine) İlişkin Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma	44
5.2. Öneriler	45
KAYNAKLAR	47
EKLER	51
ARAŞTIRMA İZİNİ	54
ÖZGEÇMİŞ	55

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2.1. 2017-2019 Yıllarında Gerçekleşen Ödeneklerin Harcama Durumları.....	7
Tablo 2.2. Okul Pansiyonlarının Doluluk Oranları.....	9
Tablo 2.3. Öğretmen İhtiyacı ve Fazlasının Yüksek Olduğu İlçeler	14
Tablo 2.4. Öğretmen Fazlasının Yaklaşık Yıllık Maliyeti.....	15
Tablo 2.5. Türkiye’de Eğitim Kurumlarının Kademelere Göre Toplam Okul, Öğrenci ve Derslik Sayısı	17
Tablo 2.6. Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Okul, Öğrenci ve Derslik Sayısı.....	18
Tablo 3.1. Görüşme Yapılan Kişilerin Demografik Özellikleri	28

EKLER

	<u>Sayfa No</u>
Ek 1: Görüşme Formu.....	51
Ek 2: Araştırma İzni.....	54

KISALTMALAR LİSTESİ

İŞ-KUR :	Türkiye İş Kurumu
TYP :	Toplum Yararına Programlar
FATİH :	Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
AR-GE	Araştırma Geliştirme
Md	Müdürlük
G.M	Genel Müdürlük
D.Bşk	Daire Başkanlığı
vb	ve benzeri
vd	ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problemi, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Türkiye’de sürekli olarak, merkezi yönetim bütçesinden eğitime ayrılan payın yetersiz olduğu konuşulmaktadır. Acaba bu bütçe planlı kullanılıyor mu? Bu soru, çoğu zaman sorulmamaktadır. Bütçe yetersiz olabilir ancak bütçenin doğru alanlarda, doğru zamanda ve doğru oranda kullanılıp - kullanılmadığı sorgulanmalıdır. Bütçenin, gereksinimleri karşılayacak düzeyde olması (yeterli olması) önemlidir. Ancak bunun kadar önemli olan bir başka konu, verimli ve etkili kullanılmasıdır. Eğer bütçe verimli ve etkili kullanılmıyorsa, sürekli olarak yetersiz olduğunu savunmak anlamsızdır. Ne yazık ki Türkiye’de eğitim sendikalarının yıllardır yaptığı budur (Tuzcu, 2020,s.322).

Bütçenin verimli ve etkili kullanılması üzerinde düşünüldüğünde, gözlenen olaylardan bazıları şunlardır: Norm kadro fazlası öğretmenlerin değerlendirilememesi, kapalı olan okulların aktif hale getirilememesi, bazı okulların tam kapasite ile çalışmaması, bazı öğrenci pansiyonlarının tam kapasite ile çalışmaması, gereksinimden çok takılan etkileşimli tahtalar. “Eğitim planlaması” alanında eksik bilgi sahibi olma ve varolan bilgileri de farklı nedenlerle kullanmama sonucunda, eğitim bütçesi planlı kullanılmamaktadır. Bunun sonucunda bazı okul türlerinde bolluk yaşanırken, bazı okul türlerinde kıtlık yaşanmaktadır. Bu da eğitimsel amaçlara yeterince ulaşamaması ve fırsat ve olanak eşitliğinin sağlanamaması anlamına gelmektedir.

İl ve ilçe milli eğitim müdürlüğü yöneticileri ile okul yöneticileri, bütçenin yetersiz olması nedeniyle parasal zorluk çekmektedirler. Okul müdürleri parasal gereksinimlerini karşılayabilmek için firmaların ve ailelerin bağışlarına gereksinim duymaktadır. Ancak eğitimin ücretsiz verilmesi gerektiğine inanan kişiler, eğitim yöneticilerine yardımcı olmak istememektedir. Süresini tamamlayan yöneticiler, varolan olumsuzluklardan dolayı görevini sürdürme konusunda sorunlar yaşayabilmektedir (Zeybek 2019).

Köylerden ve kasabalardan gelen öğrencilerin barınmaları için il ve ilçe merkezlerinde açılan pansiyonlardan bazıları kapasitelerini dolduramamakta, kapasitelerinin % 30'u - % 40'ı boş kalmaktadır. Kapasitenin % 30'unun - % 40'ının boş olması, maliyetin % 30 - % 40 azalması anlamına gelmemektedir. Çünkü pansiyon ister % 100 dolu olsun, ister % 60 dolu olsun, bu pansiyonda müdür ve müdür yardımcısı görev yapmaktadır, öğretmen görev yapmaktadır, aşçı - temizlikçi - güvenlik görevlisi vb görev yapmaktadır. Aynı zamanda elektrik, su, temizlik malzemesi, doğalgaz, internet vb kullanılmaktadır. Diğer bir deyişle % 100 dolu olan bir pansiyonun maliyeti ile % 60 dolu olan bir pansiyonun maliyeti arasında % 40 fark yoktur, olsa olsa % 10 fark vardır. Bu vb durumlar, eğitim sisteminde ciddi savurganlıklar yaşandığının göstergesidir (Tuzcu, 2014, s.68).

Okullarda özellikle sınıf öğretmenliği kadrosunda norm fazlası öğretmenler bulunmaktadır. Ders saatleri içerisinde yer alamadığı için, derse girmeden ücret alan öğretmenler, eğitim bütçesinde büyük yük oluşturmaktadır. Çünkü eğitim bütçesinin % 85-90'ını eğitimcilerin (öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin) maaşları ve ekders ücretleri oluşturmaktadır.

Bazı okullar, buldukları köyün, kasabanın, mahallenin ya da ilçenin nüfusu dikkate alınmadan plansızca yapılmıştır. Okul yapılmış ama birkaç yıl sonra öğrenci sayısı yetersiz olduğu için kapatılmıştır. Bu tür okullara Türkiye'nin her yöresinde rastlanmaktadır. Bu da ülke kaynaklarının boşa harcanması anlamına gelmektedir.

FATİH Projesi kapsamında bazı okullarda etkileşimli tahtalar, derslikler dışına (öğretmenler odasına, müdür odasına, konferans salonuna vb) takılmıştır. Bu tahtalar, yıllarca hiç kullanılmamıştır. Oysa gereksinimi olan okullara takılabilirdi, yıllarca kullanılmadan bekletileceğine öğrenme sürecine katılabilirdi.

Okullardaki kadrolu yardımcı personelin (hizmetli vb) görevlerini yeterince yerine getirmemesi ve bu nedenle okul-aile birlikleri aracılığıyla başka yardımcı personelin işe alınması, hem ülke hem aile ekonomisine ayrı bir yük oluşturmaktadır. Genel olarak Çocuk Esirgeme Kurumu'nda yetişenler, istediği zaman çalışmakta - istemediği zaman çalışmamaktadır. Bu kişilerin, asli görevlerini yerine getirmemesi sonucunda okullar varolan sınırlı bütçeleri ile okul dışından kişi görevlendirmek zorunda kalmaktadır. Okulda işi yapabilecek kapasitede personel varken, dışarıdan çağrılan personele ücret ödemek, okul bütçesine yük oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın problemi, eğitim sistemine ayrılan bütçenin verimli kullanıp - kullanılmadığını ortaya koymaktır. Bu bağlamda, norm kadro fazlası öğretmenler ve ücretli öğretmenlerin, boş olan ya da kapalı olan okulların, öğrenci pansiyonlarının doluluk oranlarının, fazla takılan etkileşimli tahtaların bütçenin verimli olarak kullanılmasına etkisinin neler olabileceği, yardımcı hizmetler sınıfının çalışmasında karşılaşılan sorunların bütçenin verimli kullanılmasına nasıl yansıtacağı olmak üzere bu araştırma beş boyutta tasarlanmıştır. Bu beş boyutun, bütçenin verimli biçimde kullanılmasını engelleyip -engellemediğine ve kaynakların yersiz kullanılmasına yol açıp - açmadığına ilişkin oluşan sorulara yanıt aranmaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Okulların sahip olduğu olanakların istenilen düzeye ulaşamaması, öğrenmeyi ve eğitimin niteliğini etkilemektedir. Eğitime ayrılan payın, yapılan savurganlıklar nedeniyle eşit şekilde kurumlara ulaştırılamaması, MEB 2023 Vizyon Belgesinde yer alan “Okulların Finansmanı” ilkesine de aykırıdır.

Bir ülkenin eğitim için harcadığı parasal kaynakların miktarı, o ülkenin genel ekonomisi içinde eğitimin yeri ve önemini göstermektedir. Parasal kaynakların çözümlenmesi, eğitimin hedeflerine ulaşıp-ulaşamadığının belirlenmesine ve politikaların daha akılcı oluşturulmasına katkı sağlamaktadır (Tuzcu, 2019, s.80). Aynı zamanda belirlenen eğitim ile ilgili hedeflere ulaşmak, daha üst eğitim hedeflerinin belirlenmesinde yol gösterici olmaktadır. Eğitim politikalarının çağın koşullarına göre uygulanmasına, eğitim ile ilgili hedeflerin geliştirilebilmesine katkı sağlamaktadır.

Bütçe yönetimi, eğitim yönetiminin önemli bir boyutudur. Eğitimde hizmet veren personelin maaşlarının ödenmesi, araç-gereçlerin ve ders kitaplarının alınması, temizlik, elektrik ve ısınma giderlerinin karşılanması, okul yapılması için arsa tedariki, yapılan okulların donatılması, onarılması için bütçe gereklidir (Karakütük, 2020, s.23). Yapılacak işler için ayrılan bütçenin kurumların gereksinimlerine göre dengeli dağıtılması, yönetilmesi ve kullanılması gerekmektedir.

Her okul türünün maliyetinin hesaplanması ve bu hesapların gösterdiği yönde okulların açılması ya da kapatılması, kaynakların verimli ve etkili kullanılmasını sağlayacaktır. Diğer bir deyişle, ülke kaynaklarının savurganca kullanılması önleneyecektir (Tuzcu, 2018, s.28). Sınırlı kaynakları doğru yönlendirmek zorunda olan Türkiye, nitelikli insangücü yetiştirebilmek için en ekonomik ve ülke kalkınması için en

öncelikli olan hangi okul türüyse o okullara yatırım yapılmalıdır. Ülkenin ekonomik ve toplumsal kalkınmasına katkı sağlayamayan okullar açılmasına son verilmelidir (Servi, 2019, s.4).

Bu araştırmanın, eğitim bütçesinin daha etkili kullanılmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Böylelikle eğitim sisteminde savurganlıkların azaltılması ve daha gerçekçi eğitim politikalarının oluşturulması sürecine katkı sağlaması beklenmektedir.

Türkiye’de “eğitim ekonomisi ve planlaması” alanında az sayıda bilimsel araştırma yapılmaktadır. Bu araştırmanın, bu alana katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Bu çalışmada ulaşılan verilere birçok çalışmada ulaşılamamaktadır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, çoğunlukla “eğitim yönetimi” alanında olduğu görülmektedir. Hatta “eğitim yönetimi” gereksinim fazlası düzeye çoktan ulaşmış durumundadır. “Eğitim ekonomisi ve planlaması” alanında ise yapılan araştırma sayısı çok azdır.

Temel eğitim düzeyinde yapılan harcamaların çözümlenmesi ve savurganlıkların ortaya konulmasının “eğitim ekonomisi ve planlaması” alanında bir boşluğu doldurması umulmaktadır.

Sonuç olarak, okulların eğitim hizmetlerini tam olarak yerine getirebilmesi için bütçeden ayrılan payın dağılımının gereksinimlere uygun yapılması gerekmektedir. Gerçekçi bir planlama yapıldığı zaman eğitimde yapılan fazla ödemelerin önüne geçilebilecek, MEB 2023 Vizyon Belgesinde belirtilen “okulların finansmanı” ilkelerine uygun davranılabilecektir.

Bu çalışmada beş boyut çerçevesinde yapılan harcamalar belirlenmiş olup, yapılan harcamaların fazla ya da yanlış planlanarak kullanılması nedeniyle oluşan kaynak yetersizliği ele alınmıştır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Denizli ilindeki temel eğitim kurumlarını ekonomik boyutta çözümlenmek ve kaynakların kullanımında savurganlık olup-olmadığını ortaya koymaktır. Bu bağlamda “norm kadro fazlası olan öğretmenler, yeterli sayıda öğrenci olmadığı için kapalı olan okullar, tam kapasite çalışmayan okullar ve pansiyonlar, okullarda hizmetlilerin yeterince çalışmaması ve fazla olması nedeniyle karşılaşılan sorunlar, etkileşimli tahtaların gereksinim fazlası takılması” boyutlarına odaklanılmıştır.

Bu boyutlara ilişkin okul müdürlerinin, yardımcılarının ve öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur.

1.4. Sayıtlar

a) Görüşme yapılan kişiler, ölçme aracındaki (görüşme formundaki) sorulara gerçekçi ve samimi bir biçimde yanıt vermişlerdir.

b) Görüşme yapılan kişilerin deneyimleri ve gözlemleri, bu araştırmanın sorularını yanıtlamak için yeterlidir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

a) Denizli ilinde yapılmış, diğer illeri kapsamamıştır.

b) Anaokulu, ilkokul, genel ortaokul, imam-hatip ortaokulu ve pansiyonlu ortaokullarda yapılmıştır. Diğer okul türlerini kapsamamaktadır.

1.6. Tanımlar

Okulun Paydaşları: Okulun çalışmalarından, hedeflerinden, politikalarından, aldığı sonuçlardan etkilenebilen ve etkileyebilen kişiler ya da sistemlerdir.

Ödenek: Kamu işlerinin görülebilmesi için, önceden hesaplanarak bütçeye konulan, yürütme organının harcayabileceği para.

Atıl Okul: Öğrenci yetersizliği nedeniyle kapatılan (hizmet vermesi durdurulan) okul.

Kamu Kaynakları: Devletin eğitim hizmetlerinin sağlanması amacıyla ayırdığı parasal değerlerin tümü.

Öğrenci Pansiyonu: Nüfus azlığı nedeniyle okul açılması uygun olmayan ya da varolan okulun kapatıldığı yörelerdeki öğrencilerin, eğitim olanaklarından yararlanabilmeleri için barınma gereksinimlerini karşılamaya yönelik bina ve tesisler (Tuzcu, 2014, s.280).

Etkileşimli (Akıllı) Tahta: MEB tarafından FATİH Projesi kapsamında, Vestel ve Arçelik firmalarına yaptırılan ve sınıf ortamında kullanılan, çerçeveli beyaz tahta içerisinde muhafaza edilmiş 75" / 189 cm tablet formunda bilgisayar.

Yardımcı Personel: Okullarda eğitimciler (öğretmenler, okul müdürü ve yardımcıları) dışındaki kişilerdir. Bunlar, okulda her türlü yazı ve dosyayı dağıtma-

toplama, okula gelen kişileri karşılama ve yol gösterme, okulu temizleme, aydınlatma ve ısıtma işlerinde çalışma, ilaçlama yapma, koruma-muhafaza vb işleri yaparlar. Diğer bir deyişle okulun varoluş nedenine (eğitim-öğretim) yardımcı nitelikteki işleri yapan kişilerdir (Tuzcu, 2014, s.220).

TYP Projesi: Toplum yararına olan bir işin gerçekleştirilmesi için, özellikle işsizliğin yoğun olduğu dönemlerde ve yerlerde, doğrudan ya da yüklenici eli ile iş bulamayan kişilere iş vermek ve gelir elde etmelerini (geçici) sağlamak amacıyla İŞKUR tarafından uygulanan programlardır.

Norm Kadro: Bir kişinin çalıştırılmasını gerektiren ödev, yetki ve sorumlulukları ve bunları yerine getirecek kişide bulunması gereken nitelikleri gösterir. Norm kadro, ancak belli niteliklere sahip kişilerin belirli görev, yetki ve sorumlulukları yerine getirmek için işgal edebilecekleri bir hizmet yeridir (Bilgin ve Aytürk, 2003).

Norm Fazlası Öğretmen: Bir okulda bulunması gerekenden fazla olan öğretmendir.

Taşıma Merkezi Okulu: Çevre köylerdeki öğrencilerin kolayca ulaşabileceği konumda olan, diğer bir deyişle dolmuşların kolayca ilerleyebildiği yola sahip olan yerleşim yerlerindeki okullardır (Tuzcu, 2014, s.41).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde temel eğitime ayrılan kaynakların analizi kapsamında oluşturulan beş boyuta ilişkin Türkiye’de yapılan çalışmalar vb konular yer almaktadır.

Daha sonra, eğitime ayrılan kaynaklara ilişkin Türkiye’deki araştırmalar kısaca özetlenmektedir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Ülkemizde Temel Eğitime Ayrılan Kaynakların Analizi

Eğitim, yalnızca öğrenciye bilgi aktarma işi değildir. Artan nüfusa göre yeni okul binaları yapılması, eğitimcilerin ve yardımcı personelin maaşları ve ücretleri gibi pek çok alanda harcama yapılmasını gerektirmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın “bütün bireylerin eğitim ve öğretime eşit koşullar altında erişmesini sağlamak” hedefinin gereğini yerine getirmek, eğitimde niteliği ve eşitliği sağlamak için atılacak her türlü yeni adım da maliyet içermektedir.

MEB Bütçesinin birimlere göre 2017, 2018 ve 2019 yıllarındaki durumu Tablo 2.1’de görülmektedir.

Tablo 2.1. *MEB Bütçesi (TL)*

Birim / Kurum	2017	2018	2019
İnsan Kaynakları Gn.Md.	36.162.932	41.668.945	55.201.152
İnşaat ve Emlak D.Bşk.	1.253.228.429	947.577.445	619.588.408
İl Millî Eğitim Md.	6.082.273.892	7.835.540.508	13.059.914.988
Temel Eğitim Gn.Md.	39.945.769.780	48.288.529.358	56.311.133.325

Kaynak: MEB 2019 yılı İdari Faaliyet Raporu.

Tablo 2.1’de görüldüğü gibi Bakanlığa bağlı dört adet birime ait yıllık harcama tutarı dikkate alınmıştır. İdari Faaliyet Raporuna göre Bakanlığına ayrılan ödenekten 23 birim pay almaktadır. Herhangi bir birimdeki yanlış planlama sonucu oluşan açık, diğer birimlere ayrılan ödeneklerden kısılarak ya da ek kaynak istenerek sağlanabilir. Bu durumda harcamanın kesildiği birim, hizmet verdiği alanlarda kesintiye gitmek zorunda kalmaktadır. Bu durumun oluşmaması için kurumların kendilerine verilen ödenekleri

amacına uygun ve gereksiz harcamalara yer vermeyecek şekilde planlaması gerekmektedir.

Bu bölümde Türkiye’de temel eğitim için ayrılan kaynaklar, beş boyutta çözümlenmektedir.

2.1.1.1. Taşınmalı eğitim ve pansiyonlu okullara ayrılan ödenekler. Sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim uygulamasına geçilmesi ile beraber ülkemizde taşınmalı eğitimin önemi artmıştır. Taşınmalı eğitimin ekonomik açıdan yararları; öğretmen istihdamında, öğrencisi taşınan okulun elektrik, su, ısınma, personel, bakım-onarım, araç-gereç ve donatım giderleri konularında önemli tasarrufların yapılması gibi büyük yararlar sağlandığı sonucuna varılmıştır (MEB, 2005, s.18-20).

Türkiye’de okullaşma oranını artırmak ve her yöredeki öğrencilere fırsat eşitliği sağlamak için taşınmalı ilköğretim, çok iyi bir planlama örneğidir. Farklı coğrafya ve iklim koşullarına sahip ve dağınık bir yerleşim düzenine sahip olan Türkiye’de her köye okul açmak, ekonomik de değildir, verimli de değildir. Öğrencileri belli merkez köylerde-kasabalarda toplayıp eğitim vermek, çok daha etkili ve ekonomiktir (Tuzcu, 2014, s.149).

Nüfusun az olduğu ve ulaşımın günlük olarak yapılmasının uygun olmadığı yörelerde, öğrencilerin barınma gereksinimlerini karşılamak amacıyla pansiyonlu okullar açılmaktadır. Türkiye’nin her şehrinde pansiyonlu okul vardır. Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk’un 2020 yılı bütçe konuşmasında yer alan verilere göre, Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak 304 pansiyonlu okul bulunmakta ve 44.008 öğrenci barınmaktadır. MEB 2020 İdare Faaliyet Raporuna göre pansiyonların % 65’i doludur. Pansiyonların tam doluluk oranına ulaşamaması, pansiyonların plansızca yapıldığının kanıtıdır. Ya gereksinim olmayan yerlere yapılmıştır ya da gereksinimden daha büyük yapılmıştır. Örneğin, 100 öğrencinin barınacağı bir yerleşim yerinde 200 öğrencilik bir pansiyon yapılması, bütçenin planlı kullanılmaması demektir. Çünkü daha büyük alana yapılan pansiyon binası, daha büyük yapım-donatım maliyeti demektir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı (kamu) pansiyonlu okulların sayısı ve doluluk oranı Tablo 2.2’de görülmektedir.

Tablo 2.2. MEB Okul Pansiyonlarının Doluluk Oranı (%)

Birim / Kurum	Pansiyon Sayısı	Kapasite	Barınan Öğrenci	Boş Kapasite	Doluluk Oranı
Din Öğretimi Gn. Md.	909	136.105	82.312	53.793	% 60
Temel Eğitim Gn. Md.	302	42.941	86.177	43.236	% 50
Ortaöğretim Gn. Md.	981	187.676	136.642	51.034	% 72
Mesleki-Teknik Eğt. Gn. Md.	832	133.701	81.330	52.371	% 61
Özel Eğitim-Reh. Gn. Md.	35	3.109	980	2.129	% 31

Kaynak: Sayıştay MEB 2018 Denetim Raporu.

Türk Eğitim Sisteminin temel ilkelerinden olan “genellik ve eşitlik” şöyledir: Eğitim kurumları, dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye ya da sınıfa ayrıcalık tanınmaz”. Bu ilke gereğince her yurttaş eşit koşullarda eğitim almalıdır.

2018 yılında Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı (kamu) okullarda 1.668.086 örgün eğitim öğrencisi vardır. Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı (kamu) okullarda ise 498.002 örgün eğitim öğrencisi vardır. Tablo 2.2’de görüldüğü gibi Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı (kamu) okullarda 187.676 ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı (kamu) okullarda ise 136.105 kapasiteli pansiyon vardır. Diğer bir deyişle Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne, örgün öğrenci sayısının % 11,2’sine yetecek kadar pansiyon yapılmıştır. Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne ise örgün öğrenci sayısının % 27,3’üne yetecek kadar pansiyon yapılmıştır. Görüldüğü gibi bazı genel müdürlüklere ayrıcalıklı davranılmıştır. Birine % 11,2 ve diğerine % 27,3. Oysa her ikisi de bu ülkenin genel müdürlüğüdür, her ikisi de Milli Eğitim Bakanlığının genel müdürlüğüdür, her ikisinde de bu ülkenin çocukları eğitim görmektedir.

Farklı nedenlerle barınma sorunu yaşayan öğrenciler için pansiyonlar yararlıdır. Ancak pansiyonların belli okul türlerinde yoğunlaşması, hem insan haklarına aykırıdır hem de Milli Eğitim Temel Yasasında yer alan temel ilkelere aykırıdır. Pansiyon yapımı, ciddi planlama gerektiren bir iştir, belli kesimlerin isteklerine göre yapılamaz. Gerçekçi planlamalar sonucunda yapılacak pansiyonlar, özellikle barınacak yeri olmadığı için eğitim yaşamına son vermek zorunda olanlara ışık olmaktadır (Tuzcu, 2014, s.66).

Tablo 2.2. incelendiğinde MEB 2023 Eğitim Vizyon Belgesinde yer alan öğrenci pansiyonlarının yaygınlaştırılması hedefine uygun olmadığı görülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yönetmeliği göre öğrencilerin öncelikle pansiyonlara yerleştirilmesini öngörülmektedir. Varolan pansiyonların kapasiteleri doldurulmadan eğitim bölgesini taşımaya tabi tutmak yüksek maliyetlere yol açmaktadır. Eğitime ayrılan kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasına aykırı düşmektedir.

Türkiye’de bazı ilçelerde taşımaya eğitimle ilgili alınan kararlar, eğitime ayrılan kaynaklarda fazla harcanmasına neden olmaktadır. Uzaklığı göz önüne alınarak taşıma merkezi seçilmekte ya da öğrenci sayısı dikkate alınarak köy okulları taşımaya eğitimle birleştirilmektedir. Örneğin; bir köyde 36 öğrenci, diğer köyde 41 öğrenci eğitim görüyor. Belirtilen iki köy ilçe merkezine yakın olmasına rağmen, 36 öğrencisi bulunan okul 41 öğrencisi olan okula taşınmaktadır. Taşımaya eğitimde alınan yola göre açık artırma yapıldığı ve bu taşımaya sürekli olduğu düşünülürse, bu durum devletin bütçesinden fazla miktarda ödeme yapılmasına yol açmaktadır.

Şahin’e göre (Sözcü, 25 Eylül 2019) taşımaya eğitimde durum şudur: 2018 yılında taşımaya eğitim kapsamına alınan öğrenci sayısı 1.338.672’dir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın taşımaya eğitim için yaptığı harcama, 2013 yılında 962 milyon lira iken 2018 yılında 2.514.000.000 liraya ulaşmıştır.

Denizli ilinde taşımaya eğitimin durumunu anlamak için millî eğitim müdürü Mahmut Oğuz’un yaptığı ve Denizli İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nün internet sayfasında yayınlanan haberi (2016) incelemek yararlı olacaktır. Habere göre, 956 engelli öğrenci, 195 engelli öğrenci velisi, 8.249 ilköğretim öğrencisi, 7.547 ortaöğretim öğrencisi olmak üzere, 1.113 taşıma yerleşim biriminden 371 taşımaya merkez okula toplamda 16.947 öğrenci taşımaya eğitim kapsamındadır. Taşımaya eğitim kapsamındaki 15.541 öğrenciye öğle yemeği verilmektedir.

Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayınlanan “Eğitim Kalitesi 2018” isimli rapora göre Türkiye, 137 ülke arasında 99. sırada yer almaktadır (www.kamupersoneli.net - 2018). Türkiye’nin eğitim bakımından daha üst düzeylerde yer alması için öncelikle tüm yurttaşların eğitim sürecinden eşit yararlanması gerekmektedir. Bu bağlamda kapasitesini tam olarak dolduramayacak rasgele pansiyon inşa etmektense, doğru yerleşim yerlerinde planlı pansiyon yapılmalıdır. Bir ülkenin

eğitim alanında dđnya sıralamasında alt sıralarda olması bir şans değildir. Eğitime ayrılan kaynağın miktarından tutun da eğitim sđrecinin doğru bir biçimde değerlendirilememesine kadar birçok etkenden kaynaklanmaktadır.

Siyasetçiler tarafından seçim bölgelerine hizmet götürmek için yaptırılan ama yöre halkı tarafından çok gereksinim duyulmayan pansiyon binaları, ekonomiye ağır bir yük oluşturmaktadır. Aynı zamanda gereksinimi olan bölgeye pansiyon yapılmaması, o bölgedeki öğrencilerin eğitim sürecine katılmaması anlamına gelmektedir.

Gereksinim duyulandan daha büyük bina ve tesislerin yapılması, gereksinim duyulan alanlara yeterince bütçe gönderilmemesine neden olmakta, bu da eğitimin niteliğini düşürmektedir. Diğer bir deyişle, bir tarafa gereğinden çok para gönderilmekte, diğer tarafa ise gereğinden az gönderilmektedir. Bu da ülkenin kalkınmasını engellemektedir.

2.1.1.2. Yardımcı hizmetler sınıfı personeli. Okullarda temizlik ve teknisyenlik işleri, kadrolu, İŞKUR, sözleşmeli 4-B personeli, sürekli işçi ve kapatılan belediyelerden geçen personel ile yürütölmektedir. Farklı kadro tiplerinde çalışmakta olan bu kişiler, aynı işi yapmasına rağmen farklı miktarda maaş almaktadır. Aynı işi yapan ve farklı maaş alan personel ise işi aksatmakta ve işi başkasının yapmasını istemektedir. Kurum yöneticileri tarafından görev tanımları yapıldığında “ben bilmiyorum” diyerek yapması gereken işi yapmamaktadır. Özellikle Çocuk Esirgeme Kurumunda yetişip devlet kadrolarında iş sahibi olanlar, çalıştığı kurumda işler yoğunlaştığında, hemen başka bir kuruma tayin ya da görevlendirme istemektedir. Bu durumda işin aksamasını istemeyen okul yöneticisi, Okul-Aile Birliği bütçesini kullanarak hizmet alımı ile personel çalıştırmak zorunda kalmaktadır. Temizlik işlerinin aksaması ve çocuklar arasında kalan okul yöneticisi, vicdanı nedeniyle fazladan para harcamayı göze almak zorunda kalmaktadır.

Yardımcı personelin yapması gereken asli görevini yapmaması ve bu nedenle Okul-Aile Birlikleri aracılığıyla hizmet alımı yöntemiyle kişilerin çalıştırılması, öncelikle sınırlı bütçesi olan okula, dolaylı olarak ölkemiz ekonomisine ayrı bir yük oluşturmaktadır.

İŞKUR Müdürlüğünden Toplum Yararı Projesi (TYP) kapsamında 10 aylığına okullara gönderilen personel, mesleği sevmesi ya da iş kaybetme korkusuyla okulların

en iyi temizlik personeli olmuştur. Ama bu geçici istihdam tipindeki personelin ücretinin devlet tarafından ödendiği unutulmamalıdır.

Bazı okullarda gereksinim olmasına rağmen bir personel, bazı okullarda gereksinim olmadığı halde altı - yedi personelin çalışması, kurumlar arasında işgücü bakımından dengesizlik oluşturmaktadır. Hatta bazı okullarda kadrolu personel bulunmayıp başka kurumlarda kadrosu bulunmak şartıyla görevlendirme personel çalıştırılmaktadır. Devlette süreklilik esas olduğunu düşünürsek okul müdürü dışarıdan hizmet alımı ile personel çalıştırmak zorunda kalmaktadır.

Dağlı ve Han tarafından (2017, s.32) Diyarbakır'da yaşanan eğitim sorunlarına ilişkin okul müdürlerinin görüşlerine başvurulmuş ve çözüm önerileri araştırılmıştır. Anılan çalışmada, okul müdürlerinin yardımcı personel hakkında sorun ve çözüm önerileri şöyle sıralanmıştır: Okullarda kadrolu hizmetli, temizlik personeli, teknik personel ve güvenlik görevlisi sayısı yetersizdir ve bu yetersizlik eğitimi olumsuz etkilemektedir. Okulun sıhhi tesisat, elektrik, inşaat vb sorunları ile uğraşmak, yöneticilerin çok zamanını almaktadır.

Yapılan çalışmalarda okul müdürleri tarafından belirtilen sorunlar okulda yapılması gereken işlerin aksamasına ve çıkmaza girilmesine neden olmaktadır. Okuldaki işlerin aksamaması için okul müdürünün izleyeceği iki yol vardır. Birinci yolda okul müdürü, İlçe milli eğitim müdürlüğünden fazla durumda olan bir personelin okuluna görevlendirmesini ister. Başka kurumlardan personel görevlendirilmesi yapılırsa ülkemiz kaynakları açısından ekonomik çözüm olarak karşımıza çıkacaktır. İkinci yol olarak, diğer kurumlardaki fazla personel dikkate alınmayarak okul aile birliği vasıtasıyla hizmet alımından personel alınmasını sağlamaktır. Sorun çözmek olarak algılandığında başka kurumlarda istihdam edilen fazla personel varken, maliyetli bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1.1.3. Norm fazlası öğretmenler ve ücretli öğretmenler. Okullardaki öğretmen sayısını, öğretmenin hizmet puanı ve toplam ders saati belirlemektedir. Okul türüne göre okutulması tüm dersler ve saat sayısı dikkate alınarak okuldaki norm sayısı belirlenir. Öğretmenin çalıştığı hizmet bölgesine ve çalıştığı yıla göre hizmet puanı hesaplanır. Okullarda bulunması gerekenden fazla öğretmen bulunuyorsa, hizmet puanı en düşük olan norm fazlası konumuna düşmektedir.

İlkokullarda norm fazlası öğretmen sayıları (www.mebpersonel.com):

- Sınıf öğretmeni sayısı 8.062
- İngilizce öğretmeni sayısı 1.405
- Okul öncesi öğretmeni sayısı 1.549
- Rehber öğretmen sayısı 937
- Din kültürü ve ahlak bilgisi sayısı 528
- Özel eğitim öğretmen sayısı 169.

Eğitim Reformu Girişimi 2019 Raporuna göre, ders ücreti karşılığında görev yapan ücretli öğretmen sayısı tahmini olarak 92.000 dolayındadır. 2019 yılında en çok atama yapılan branş sınıf öğretmenliğidir. Ardından İngilizce, din kültürü ve okul öncesi öğretmenliği gelmektedir. Beş yaş için net okullaşma oranının % 100 olması ve 'Türkiye'de öğretmen başına düşen öğrenci sayılarının OECD ortalamalarına eşit olması' durumunda bu kademedeki 14.175 öğretmene gereksinim duyulacaktır. Düzenlenen rapora göre Türkiye'de 1.077.307 öğretmen görev yapmaktadır. Rakamlar ışığında hareket edinildiğinde, Milli Eğitim bütçesinde öğretmen maaşlarının ödenmesi için ayrılan pay yüksektir. Norm fazlası öğretmenlerin olması, bazı branşlarda öğretmen açığı olması ve yerlerine ücretli öğretmen görevlendirerek açığın giderilmesi dikkate alındığında, bir planlama hatası açıkça ortadadır.

2012-2013 öğretim yılında 4+4+4 modeline geçilmesi, bazı branşlarda norm fazlası öğretmen oluşmasına neden olmuştur. Norm fazlası duruma düşen sınıf öğretmenlerinin sayısını azaltmak amacıyla 2014 yılında yapılan alan değişikliği çözüm olamamıştır. Alan değişikliği yaparak hem sınıf öğretmeni sayısını azaltmak ve ortaokullarda ortaya çıkan branş eksikliklerini giderilmesi planlanmıştır. Öğrenci sayısındaki değişkenlerde dikkate alındığında atılan bu adım norm fazlası öğretmen olarak sisteme yansıtılmıştır.

Türkiye'de öğretmen gereksinimi ve fazlası durumu, bazı yörelerde yüksek olabileceği gibi bazı bölgelerde düşüktür. Öğretmenlerin zorunlu hizmetini tamamlaması, eş özü gibi nedenlerle tayin isteme hakkı bulunmaktadır. Bu durum belli şehirlerde ve ilçelerinde öğretmen sayısında fazlalıklara ve yığılmalara yol açabilmektedir.

Tablo 2.3. Öğretmen İhtiyacı ve Fazlasının Yüksek Olduğu İlçeler

İl Adı	İlçe Adı	Norm Kadro Sayısı	Öğretmen Mevcudu	İlçe Geneli Öğretmen İhtiyacı	İlçe Geneli Öğretmen Fazlası
Ankara	Çankaya	6.822	8.105	325	1.608
Aydın	Efeler	3.074	3.365	154	445
Balıkesir	Karesi	2.062	2.225	134	297
Bolu	Kıbrıscık	48	26	25	3
Çanakkale	Gökçeada	90	104	7	21
Çorum	Laçın	80	88	10	18
Denizli	Pamukkale	3.301	3.416	187	302
Elazığ	Merkez	5.248	5.507	408	667
Eskişehir	Odunpazarı	4.401	4.759	223	581
Gaziantep	Karkamış	194	111	83	0
İstanbul	Sultangazi	4.411	2.390	2.048	27
İzmir	Foça	262	322	28	88
Kahramanmaraş	Çağlayancerit	321	194	129	2
Karabük	Ovacık	41	18	24	1
Kastamonu	Doğanyurt	75	37	38	0
Kayseri	Sarız	120	67	53	0
Kırşehir	Merkez	1.823	2.066	95	338
Malatya	Battalgazi	3.905	4.255	223	573
Muğla	Fethiye	1.685	1.791	47	153
Sivas	İmranlı	64	30	34	0
Tunceli	Merkez	444	494	47	97
Yozgat	Aydıncık	155	65	92	2

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı 2017 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu.

Tablo 2.3.'te görüldüğü gibi ilçeler arasında öğretmenler gereksinime göre dengeli dağılmamaktadır. Bu dağılım, çok sayıda öğretmenin norm fazlası kaldığını ve bazı ilçelerde öğretmen gereksiniminin karşılanamadığını göstermektedir. Norm dağılımı ve öğretmen gereksinimi dikkate alındığında bu durumun kaynak israfına yol açtığını, ülkemizde eğitim hizmetinin etkin şekilde sunulmadığını göstermektedir.

MEB Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği ile Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik hükümleri doğrultusunda yapılan aile birliği, can güvenliği ve sağlık özürlü atamalarında zorunlu durum nedeniyle norm kadro olmamasına rağmen öğretmenler il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerine ataması yapılabilmektedir. İlimizde mezun olduğu branşta norm kadro olmamasına

rağmen aile bütünlüğünü, can güvenliğini ve sağlık durumu nedeniyle atanan il ve ilçe emrinde tutularak norm fazlası öğretmen olarak istihdam edilmektedir. Bu durum özel çözüm gibi gözükse de ataması yapıldığı ilde öğretmen fazlalığı, geldiği ilde öğretmen açığı olarak sisteme yansımaktadır. İl ve ilçe emrindeki öğretmenler norm açığı olan okullarda görevlendirilmediği ya da görev tanımına uygun işler verilmediği sürece boşta bekletilmektedir.

Devlet kadrosundaki norm fazlası öğretmenler, yasaların kendilerine tanıdığı hak sonucunda, ders görevini yerine getirmeseler de maaşlarını almayı sürdürmektedir.

Sınıf öğretmenliğinde maaş karşılığı tamamlamak için 18 saat, branşlar da ise maaş karşılığı tamamlamak için 15 saat derse girmesi yeterlidir. Okul yönetiminin isteği ile bir öğretmene zorunlu olarak 21 saat ders verilebilir. Bir öğretmenin en fazla girebileceği ders saati 30'dur. 21 saatin üzerine branşında ders saati olsa bile girmek zorunda değildir. Bu durumda öğretmen 21 saatten fazla derse girmek istemezse ili ve ilçe kadrosunda öğretmen olmadığı takdirde ücretli öğretmen görevlendirmesi yapılmaktadır. Ücretli öğretmen göreve başladığı tarihten itibaren görevi bitinceye kadar Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından sigorta yaptırma zorunluluğu bulunmaktadır. Başka illerde de bu durumda okullar olabileceği düşünüldüğünde oluşan maliyet ülke ekonomisine yük olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de öğretmen fazlalığının yarattığı yıllık maliyet Tablo 2.4'te görülmektedir.

Tablo 2.4. Öğretmen Fazlasının Yaklaşık Yıllık Maliyeti

Ortalama Derece ve Kademesi	5. Derece, 1 Kademe
Ortalama Kıdemi	8 Yıl
Maaş Dönemi	2019/8
Brüt Maaşı	5.202
1 Yıllık Brüt Maaşı	62.424
Norm Fazlası Öğretmen Maliyeti (45.141 Kişinin Yıllık Yaklaşık Brüt Maaşı)	2.817.898.035

*5'inci derecenin 1'inci kademesinden maaş alan 8 yıllık kıdemli, bekâr, çocuk yardımı ve dil tazminatı almayan bir öğretmenin Ağustos/2019 ayına ilişkin yaklaşık maaş verileri üzerinden Kasım 2019 itibarıyla ülke genelindeki toplam norm fazlası öğretmen nedeniyle katlanılan maliyet yaklaşık olarak belirtilmektedir.

Kaynak: Sayıştay MEB 2019 Yılı Denetim Raporu.

Tablo 2.4'te görüldüğü gibi 2019 yılında norm kadro fazlası öğretmenlere maaş olarak 2.817.898.035 TL (yaklaşık 3 milyar TL) ödeme yapılmıştır. Bu tutara,

kurumlarda çalıştırılan ücretli öğretmenlere ödenen ücretler dâhil değildir. Norm fazlası da olsa öğretmenlere yapılan maaş dışı ödemeler sürmektedir. Ek ücretleri ilave edersek norm fazlası öğretmenler nedeniyle katlanılan maliyetin gerçekte çok daha yüksek olduğu göz önüne alınmalıdır. Norm kadro fazlası öğretmenlere eğitim katkı sağlamadıkları halde yapılması zorunlu ödemeler bütçeye ciddi bir yük getirmektedir.

MEB 2019 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporuna göre Aralık 2019 itibarıyla ülke genelinde boş kadro sayısı 93.235, gereksinim duyulan öğretmen sayısı ise 138.393'dir. Anılan rapora göre, kurumlarda öğretmen gereksiniminin ülke özelinde ve il genelinde mevcut öğretmen gereksiniminden fazla olması, okullarda branşlar itibarıyla öğretmen gereksiniminin yanlış belirlenmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Gereksinimin en yüksek olduğu bir ilde boş kadroya aynı miktarda atama yapılırsa dahi o ilin ihtiyacı karşılanmamaktadır. Diğer taraftan öğretmen ihtiyacı varken norm fazlası öğretmenin atıl vaziyette beklemesi ise öğretmen atamaları konusunda doğru bir planlamanın yapılmadığı anlamına gelmektedir. İl bazındaki boş kadroların gereksinim duyulan branşlarla dengeli olmaması ya da ilgili alanda öğretmen bulunamaması öğretmen gereksiniminin doğru ve sağlıklı bir biçimde planlamadığı anlamına gelmektedir.

Bir okulda kadrolu öğretmenin çeşitli nedenlerle görevini yerine getiremeyeceği süre içinde il ya da ilçe kadrosunda bulunan öğretmenler geçici olarak okullara görevlendirilmektedir. Görevlendirmeyi okul müdürlerinin istekleri üzerine ilçe müdürlükleri kaymakamlık onayı ile yapmaktadır. İlgili branşta okul veya ilçe kadrosunda norm fazlası öğretmen varsa dışarıdan ücretli öğretmen görevlendirmesi yapılmamaktadır. Öğretmenin mazereti bittiğinde görevine başlamaktadır. Bu durumda yerine görevlendirilen il ve ilçe kadrosunda bulunan norm fazlası öğretmen ders yükünü yerine getirilmeden maaşını almaya devam etmektedir. İl, ilçe ve okullar norm fazlası olarak bekletilen ve değerlendirilemeyen öğretmenler, bütçede daha farklı bölümlere ayrılan ödeneklerin azaltılmasına yol açmaktadır.

2.1.1.4. Kapalı okullar. Türkiye çok dağınık bir yerleşim düzenine sahiptir. Bu kadar dağınık bir yerleşim düzeninde, eğitim olanaklarını eşit sunmak da çok kolay değildir. Türkiye'de köyden kente göç, 1950'li yıllarda başlamıştır. Birinci büyük göç dalgası 1950'li yıllarda, ikinci büyük göç dalgası ise 1980'li yıllarda yaşanmıştır. Bu göçlerin sonucunda köylerin çoğunda nüfus azalmış, doğal olarak öğrenci sayısı da

azalmıştır. Öğrenci sayısı azalınca köy okulları kapatılmak zorunda kalınmıştır (Tuzcu, 2014, s.39).

Türkiye’de planlamaya değer verilmemesi ve planlama tekniklerinin bilinmemesi nedeniyle kapalı olan köy okulları, eğitimin parasal kaynaklarının çözümlenmesinde bir başka boyutu oluşturmaktadır.

Öğrenci azlığı nedeniyle okulu kapatılan köylerdeki öğrenciler dolmuşlarla bir başka köydeki ya da kasabadaki okula taşınmaktadır. Örneğin, Denizli’nin Pamukkale İlçesine bağlı Karakurt Köyünde bulunan ilkokul öğrenci yetersizliği nedeniyle kapatılmış ve öğrencileri 5-6 km uzakta bulunan Cumhuriyet Mahallesiindeki ilkokulda eğitim görmektedir. Karakurt Köyünün bulunduğu konum nedeniyle okul, başka bir devlet kurumu tarafından da kullanılamamaktadır.

Planlama yaparken, yörenin nüfusu ve gereksinimleri dikkate alınmalıdır. Çünkü okul binası ve tesisleri yapılması için kullanılan bütçe, başka alanlarda ve yörelerde kullanılmaktadır. Diğer bir deyişle plansızca okul yapılması, gereksinimi olan yörelere okul yapılmasını engellemektedir. Bu nedenle günümüzde kaynakların planlı kullanılması zorunludur. Çünkü tüm ülkeler gibi Türkiye’nin de parasal kaynakları sınırsız değildir. Bu anlamda yapılacak planlamalar atıl okul sayısını da azaltarak eğitime ayrılan kaynakların doğru şekilde kullanılmasını sağlayacaktır (Tuzcu, 2014, s.18).

Göçün büyük miktarlarda yaşandığı ve doğum oranının azaldığı yörelerde taşınmalı eğitim, o yörenin eğitim sorununu çözmeye yardımcı olmaktadır.

Tablo 2.5. *Türkiye’de Okul, Öğrenci, Derslik ve Öğretmen Sayısı (Örgün Eğitim)*

Öğretim Yılı	Okul /Kurum	Öğrenci	Derslik	Öğretmen
2017-2018	53.870	14.946.713	686.800	880.673
2018-2019	54.036	15.088.592	571.351	907.567

Kaynak: MEB, Milli Eğitim İstatistikleri, 2018-2019.

Tablo 2.1’de görüldüğü gibi artan öğrenci sayısına bağlı olarak açılan kurum sayısı da artmaktadır. 2017-2018 öğretim yılında bir öğretmene ortalama 17,0 öğrenci düşerken, 2018-2019 öğretim yılında 16,6 öğrenci düşmektedir. Ayrıntıya girmeden “ülke genelinde bir öğretmene ortalama 17 öğrenci düşmektedir” denilebilir. Ancak bu rakam, ülke ortalamasıdır. Doğal olarak 17’den büyük olan çok sayıda okul olduğu gibi 17’den küçük olan çok sayıda okul da bulunmaktadır.

Ülke genelini gördükten sonra Denizli özelini görmek yararlı olacaktır. Bu bağlamda Denizli'deki okul, öğrenci, öğretmen, derslik ve derslik başına düşen öğrenci sayısı Tablo 2.6'da görülmektedir.

Tablo 2.6. *Denizli'de Okul, Öğrenci, Derslik ve Öğretmen Sayısı (Örgün Eğitim, 2019-2020 Öğretim Yılı)*

Okul /Kurum	808
Öğrenci	187.682
Derslik	10.299
Öğretmen	14.454
Derslik Başına Düşen öğrenci	
İlkokul-Ortaokul	18
Lise	20
Meslek Lisesi	15

Kaynak: Denizli Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri, 2019-2020.

Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün internet sitesinden elde edilen verilerle oluşturulan Tablo 2.2'de görüldüğü gibi Denizli ilinde derslik başına düşen öğrenci sayısı ilkokul ve ortaokullarda ortalama 18'dir. Ancak aileler tarafından çok tercih edilen okullarda 40'a yaklaşmaktadır. Bunun nedeni, ailelerin çocuklarının bu okullarda daha nitelikli eğitim alacağına inanmaları ve bunun sonucunda merkezi sınavlarda daha başarılı olacaklarına inanmalarındır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü, toplumsal talebi karşılayabilmek için okul bahçesine yeni bir bina yapmaktadır. Bu da ülke bütçesinin daha çok kullanılması demektir. Benzer durum köy okullarında da görülmektedir. Köyden şehire göç olması ve doğum oranlarının azalması sonucunda köylerdeki okullar kapatılmakta ve taşınmalı eğitime geçilmektedir. Bunun sonucunda köydeki okullar atıl kalmakta, ilave olarak taşınmalı eğitim maliyeti ortaya çıkmaktadır. Bu durum da ülke bütçesinin daha çok kullanılması demektir.

Bir okulun bina ve teknik açıdan dört duvar olarak inşa edilmesi yeterli değildir. Açılan okulun kapasitesine göre öğrenci sırası, öğretmen masası, tahta, bilgisayar, fotokopi makinası vb birçok malzemeye gereksinim vardır. Hizmet verdiği eğitim süreci boyunca bakım-onarım ve temizlik giderleri bulunmaktadır. Hizmet vermeye başladığında gereksinime göre farklı branşlarda öğretmen, yönetici ve hizmetli vb görevlendirilmesi gerekmektedir. Okul eğitim-öğretim verdiği sürece ülke bütçesi kullanılacaktır.

Nüfus hareketliliği dikkate alınmadan yapılan birçok köy okulu günümüzde boştur. Bunun nedenlerinden biri de yardımsever insanların birçoğunun illa ki kendi köylerine ya da kasabalarına okul yaptırmak istemeleridir. Kültürel nedenlerden dolayı bu yardımseverler ikna edilememekte ve gereksinim olmadığı halde kendi köylerine ya da kasabalarına okul yaptırmaktadırlar. Üç-beş yıl sonra da bu okullar boş kalmaktadır. Çünkü köyden kente göç hızlıdır (Tuzcu, 2014, s.133). Diğer bir deyişle yardımseverler yetiştiği köye okul yaptırmayı bir vefa olarak görmektedir. “Adım yaşasın” anlayışı ile dönemin gereksinimini karşılamak için yaptırılan okullar, üç-beş yıl sonra kapatılmak zorunda kalmaktadır. Kapalı duruma getirilen okulların personelleri başka okullara görevlendirildiği için binalar bakımsız kalmaktadır. Uzun yıllar açık olmamasından kaynaklı olarak bina bakımsızlıktan kullanılamaz hale gelmektedir.

Taşıma kapsamına alınan ve kapatılan köy okul binaları zamanla yıpranmakta ve harabe duruma gelmektedir. Bu binaların farklı bir şekilde değerlendirilmesi gerektiği görüşünde benzerlik göstermektedir. Atıl okullar, bulunduğu köyün coğrafi özellikleri ve geçim kaynakları dikkate alınarak, Halk Eğitim Müdürlüğü tarafından açılacak el sanatları, dokumacılık gibi kurslarla kullanılabilir hale getirebilir. Bu sayede yetiştirilecek bilinçli üreticilerle ülke ekonomisine katkı sağlanabilir.

2.1.1.5. Fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH projesi).

FATİH Projesi, MEB tarafından yürütülen ve Ulaştırma Bakanlığı (UB) tarafından desteklenen bir projedir. MEB ve UB arasında imzalanan protokol ile 2010 yılında başlayan projenin 2015 yılında tamamlanması öngörülmüş olmasına karşın 2021 yılında hala sürmektedir. Alt yapısız akıllı tahta montajı yapılmaktadır.

MEB tarafından, bilişimin araçlarının öğrenme sürecinde daha etkili bir şekilde yer alabilmesi için 614.364 adet dizüstü bilgisayar ve projeksiyon cihazı ile birlikte 38.688 çok amaçlı fotokopi makinesi ve okulöncesi, ilköğretim ile ortaöğretim düzeyindeki tüm okullarda bulunan 570.000 dersliğe LCD Panel Etkileşimli Tahta ve fiber internet ağ altyapısı kurulumlarının yapılması planlanmıştır. Projenin aynı zamanda etkin kullanımı sağlamak amacıyla her öğretmene ve öğrenciye tablet bilgisayar verilmesi planlanmıştır. (MEB, 2012a).

22 Kasım 2010 tarihinde başlatılan FATİH projesi kapsamında 2013 yılı sonuna kadar, 3.657 genel ortaöğretim okulunda bulunan 84.921 sınıfın tamamına etkileşimli tahta yerleştirilmiştir. Bu okullara çok fonksiyonlu yazıcı ve doküman kamera kurulumu

da yapılmıştır. Yine aynı okullarda ağ altyapı kurulumları tamamlanmış, öğrenci ve öğretmenlere 62.800 tablet dağıtılmıştır. Yerel alan ağı kurulumları yapılan okulların haricindeki okulların altyapı kurulumları Lot-3 için 2. Faz Yerel Alan Ağı ihalesi ve 675.000 tablet bilgisayar, 550.000 kılıf ve 125.000 klavye alım ihalesi tamamlanmış ve kullanımı için okullara gönderilmiştir. Ulaştırma, Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan etkileşimli tahta ve çok fonksiyonlu yazıcı ihaleleri de tamamlanmış ve kullanımı için kurumlara teslim edilmiştir. 2014 yılında MEB, 669.086 tablet bilgisayar dağıtmıştır. MEB'in son verilerine göre, FATİH projesi çerçevesinde ülke genelindeki öğrencilere 601.131, öğretmenlere 130.755 olmak üzere 731.886 tablet dağıtılmıştır. MEB 2014 yılında 186.565 etkileşimli tahtanın kurulumu ile 20.269 çok fonksiyonlu yazıcının dağıtımını tamamlamıştır. Ayrıca 2014 yılında FATİH projesi kapsamında, kurulması planlanan yazılım ve donanım altyapıları için gerekli ihaleler ve çalışmalar yapılmıştır (www.eğitimtercihi.com, 2014).

Ekici ve Yılmaz (2013, s.331-334), FATİH Projesi üzerine yurtiçinde yapılan akademik çalışmaları ve değerlendirmeleri incelemiş ve çarpıcı sonuçlara ulaşmışlardır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre, FATİH Projesi ile ilgili çözümlerin yeterli şekilde yapılmadığı, projenin uygulanabilirliği için gerekli değerlendirmelerin (proje kurgusuna ait hedef grupların gerçek gereksinim ve sorunlarına uygun olarak yapılıp-yapılmadığı, proje hedeflerinin içinde bulunulan fiziksel ve politik koşullara uygun olup-olmadığı) yetersiz olduğu görülmektedir. Ayrıca projenin tüm Türkiye'ye uygulanmaya konulmadan önce yapılan pilot uygulamaları hakkındaki değerlendirmeler yeterli görülmemektedir. Bu sonuçlara dayandırılarak FATİH Projesinin ülke geneline yaygınlaştırılarak uygulanması ve planlanması doğru değildir. Projenin uygulanması sonucunda ortaya koulacak ölçülebilir göstergeler bulunmamaktadır. Gereksinim duyulan donanım adetleri okullardan alınan verşlerle belirlenebilmektedir. Projenin verimlilik, etkinlik ve etki değerlendirilmesi için ölçülebilir göstergeleri bulunmamaktadır. Günümüzde proje uygulamaya devam etmekte olup, uygulanabilirlik yönünden siyasal, teknik ve finansal anlamda ciddi sıkıntılar ve endişeler bulunduğu görülmektedir.

Cumhuriyet tarihinin en büyük eğitim teknolojisi yatırımlarından biri olan FATİH Projesi, büyük beklentiler içermektedir. Projede amaçlanan birçok yatırım ciddi parasal kaynağa gereksinim duymaktadır. MEB (2012b), projenin toplam maliyetinin

8.000.000.000 TL olduğunu belirtmekteyse de kamuoyunda yapılan yorumlarda bu maliyetin çok daha da fazla olacağı düşünülmektedir.

2021 yılına gelindiğinde bile Projenin çalışmaları sürmektedir. Etkileşimli tahtaların planlaması yapılırken, sınıf ortamı dışındaki yerler de dahil edilmiştir. Öğretmenler odası, kütüphane ve konferans salonlarına takılan tahtalar kullanılmadan atıl durumda bırakılmıştır. Sınıf ortamı dışında montajına izin verilen tahtalar ülkemiz ekonomisine yük olarak gösterilebilir. Her türlü olanağın akıllı tahta kullanımı ile sınıf ortamında sunulabileceği düşünülürse, kütüphane gibi sessizliğin esas olduğu bir ortamda kullanılabilir düşüncesiyle montajına izin verilmesi fazladan akıllı tahtanın ihaleye dahil edilmesi anlamına gelmektedir. Sadece sınıf ortamına akıllı tahta montajı şartı koşulsaydı mevcut durumda istatistiki anlamda daha fazla derslikte öğrenci akıllı tahta ile öğretim sürecine dahil olmuş olurdu. Günümüzde tahtaların olmadığı okullar olduğu göz önünde bulundurulursa, bu atıl tahtalar savurganlık olarak tanımlanabilir.

FATİH Projesinde akıllı tahtaların yanı sıra öğrenci ve öğretmenlere 1.438.700 adet tablet bilgisayar dağıtılmıştır. Dağıtılan tabletlerin asıl amacı; ders kitaplarını dijital formata taşımak ve her yıl kitap basımına ayrılan ödeneği sonlandırmaktır. Medyada yer alan haberlere göre bazı öğrenciler bu tabletleri www.sahibinden.com'da satışa çıkarmıştır.

T24 Bağımsız internet sitesinde yayımlanan habere göre “FATİH projesi kapsamında öğrenci ve öğretmenlere şimdiye kadar 1.438.700 adet tablet bilgisayar dağıtıldı. ‘sahibinden. com’ ve ‘gittigidiyor’ gibi sitelerde satılan tabletler, alıcılardan yoğun ilgi görüyor. İstanbul, Ankara, Diyarbakır, Sakarya, Batman, Kocaeli başta olmak üzere birçok ilde tablet satışları sürüyor” (<https://t24.com.tr> ,2015). Öğrenciler tarafından işletim sistemi kırılarak ev ortamında tablet gibi kullanıldığı da unutulmamalıdır. Bu durumda öğretim sürecine dahil edilemeyen tablet bilgisayarlar ülke ekonomisine maddi bir yük oluşturmaktadır.

MEB’in dağıttığı tabletlerin özellikleri, yanlarında verilen koruyucu aparatların ve yazılımların maliyetleri düşünüldüğünde, dağıtılan 1.438.700 adet tablet için bütçeden ciddi oranda kaynak ayrıldığı söylenebilir. Ayrılan kaynağın eğitimde yerini bulabilmesi için tabletlerin amacına uygun kullanılması gerekir. Basında yer alan haberler incelendiğinde ortaya çıkan tek gerçek, tablet bilgisayar için ayrılan kaynakların öğrenci nedenli olarak amacına uygun kullanılmadığıdır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Burada, eğitim alanında kaynakların çözümlenmesi ile ilgili Türkiye’de yapılmış araştırmalar özet olarak verilmektedir.

Âdem (1978) tarafından “Eğitimde Savurganlık” isimli bir araştırma yapılmıştır. Anılan araştırmada, eğitimde savurganlığın önlenmesi sonucunda topluma daha nitelikli insangücü sunulacağını, iş kazançlılığı takiben üretim artacağını, harcanan emek ile değer kazanacağını belirtmiştir. Bunun sonucunda işsizlik azalacağını, ekonominin güçleneğini savunmaktadır.

Tuzcu (2004) tarafından bir ülkede eğitim için ayrılan finansal kaynakların önemine ilişkin bir çalışma yapılmıştır. “Eğitimin Finansman Gereklere ve Boyutları” konulu çalışmasında şunlara vurgu yapmıştır: Ülkeler varolan kaynaklarının bir bölümünü eğitim için harcamaktadır; bir ülkenin eğitime ayırdığı kaynak miktarı, o ülkenin genel ekonomisi içinde eğitimin yeri ve önemini gösterir; kaynakların miktarının yanı sıra verimli ve etkili kullanımı da önem taşımaktadır, çünkü kaynaklar tarım-sanayi-hizmet sektörleri arasında paylaştırılırken, her sektör diğeri ile yarış içindedir.

Akdağ (2010) tarafından “Gazali’de Ahlaki Bir Zaaf Olarak Savurganlık” isimli bir araştırma yapılmıştır. Bu konu seçilirken, öncelikle birbirine zıt olan cimrilik-cömertlik kavramlarından başlanmıştır. Bu alanlardaki insani zaâf ve erdemli davranışların neler olduğu tespit edilmiş ve sonra yine bu kavramlarla yakın ilişkisi olan savurganlık kavramı üzerinde durulmuştur. Bu kötü alışkanlığın, kişi, aile ve toplum yaşamında ne gibi olumsuzluklara yol açtığını ve bundan kurtulmanın yollarına ilişkin düşünceler oluşturulmaya çalışılmıştır.

Akyol (2016) tarafından Honaz ilçesinde taşınalı eğitim araştırılmıştır. Taşınan öğrenci sayısı, taşıma araç sayısı, taşınan öğrencilerin yıllık yemek ve taşıma maliyetleri çizelgeler şeklinde verilmiştir. Araştırmada taşınalı eğitim kapsamında yer alan taraflar ile görüşmeler yapılarak Honaz ilçesinde taşınalı eğitimi ilgilendiren çeşitli nitel ve nicel veriler sunulmuştur. Toplanan verilere göre yedi yılda 208 servis aracı ile 1.760 kız ve 1.848 erkek öğrenci olmak üzere 3.608 öğrenci yemek ve taşımadan yararlandığını ve taşınalı eğitim kapsamına alınan köy okullarının binaları oldukça zarar gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Bu binalarda, köy halkına yönelik çeşitli kurslar açılması gerektiğini ve bunun sonucunda binalar da kullanıma açılacaktır. Çalışması

sonucunda taşınan köy okullarında ulusal bayramlara öğrencilerin katılmadığı, bu köylerden taşınan öğrencilerde ulusal bayram bilincinin aşılamadığı yönünde bilgi ve öneriler elde edilmiştir.

Altunsaray (1996) yaptığı araştırmada, taşınmalı eğitim uygulanan ilçe ve köylerde bağımsız sınıf programının ve birleştirilmiş sınıfların uygulanmasını öngörümüştür. Birleştirilmiş sınıf uygulamasına yönelik etkin bir okul programının uygulanmadığını ortaya koymuştur. Küçük yerleşim birimlerine açılan okulların kırsaldan yerlerden kente doğru yaşanan göçler nedeniyle köy okullarında öğrenci sayısının azaldığını, bu okullarda tüm sınıflarda 10-15 kişilik öğrenci mevcudu ile eğitim-öğretimin sürdürüldüğünü, zamanla öğrenci azlığı nedeni ile okulların kapanarak okul binalarının atıl hale geldiği sonucuna ulaşmıştır.

Dağlı ve Han (2017, s.895-904) tarafından okul müdürlerinin görüşlerine dayanarak eğitim sorunları ve çözüm önerilerine ilişkin makale çalışması yapılmıştır. Anılan araştırmada; okullara güvenlik ve personel alımı için hizmet alım bütçesi verilmesi, bu sorunu çözmek için ya devlet personel görevlendirecek ya da okul yönetimine personel görevlendirmesi için kaynaklar ayıracak, okulun temizlik ve güvenlik sorunu için kadrolu elemanlara gereksinim duyulmaktadır. Çünkü geçici (İŞKUR vb) görevlendirmelerle gelen elemanlardan verim alınmamaktadır. Bakanlık tarafından okulun her türlü giderleri için ödenek gönderilmesi, personelin okul müdürü tarafından evi okula yakın olanlardan personel olarak çalıştırılması. Gerek siyasetler gerekse diğer bürokratların müdahale etmemesi, temizlik personelleri hizmet alımı yoluyla çalıştırılması. Eğitim öğretim sürecinde destek personeli (temizlik ve bakım vb) alımı yapılmalı. Okullara teknik personel görevlendirilmeli. Temizlik ve diğeri işler için personel alımı yapılmalıdır.

Kanık ve Temiz Dinç (2017) tarafından “Eğitim-Tasarruf İlişkisi: Türkiye İçin Bir Uygulama” isimli bir araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmada, ülke ekonomisinin sürdürülebilir bir şekilde büyümesinde en önemli bir yapıtaşının alınacak tasarruf tedbirleri olduğu üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda ailede kavramı adı altında yaşayan bireylerin gelirleri üzerinde eğitimin olumlu yönde etkiye sahip olduğu vurgulanmıştır.

Karakütük (2020) tarafından “Eğitimde Bütçe Yönetimi - Okulda Bütçe Yönetimi” isimli bir çalışma yapılmıştır. Anılan çalışmada, eğitim için ayrılan bütçenin

kullanılmasında bütçe yönetiminin yaşamsal bir önemi olduğunu vurgulamıştır. Eğitim örgütlerinin amaç ve hedeflerinin yerine getirebilmesi ayrılan paranın iyi yönetilmesi, gelirlerin arttırılması ve giderlerin ise yerinde kullanılması ile olanaklı olmaktadır. Ülkenin sahip olduğu kaynakların kamu hizmetleri arasında öncelikler dikkate alınarak planlanması, dağıtılması gerekmektedir. Eğitim hizmetleri için ayrılan paranın dağılımı illere ve okullara göre dengeli olmalıdır.

Marangoz'un yaptığı (2019) araştırmaya göre, taşınmalı eğitimin ülke genelinde yaygınlaşmasıyla birlikte ülke genelinde 15.550 okul kapatıldığı ve öğrenci mevcudu 40'ın altında kalan 27.998 okuldan 635.721 öğrenci büyük yerleşim merkezlerindeki okullara taşınmaya başladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şişman ve Taşdemir (2008) yaptığı Türk Eğitim Sistemi ile okul yönetimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan çalışmada okullardaki yeteri kadar kadrolu yardımcı personelin olmadığını, bu alandaki gereksinimi karşılamak için okul müdürlerinin farklı kaynaklar aramak zorunda kaldığı belirtilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı adına bu alanlardaki planlamaları İl Millî Eğitim Müdürlükleri yapmaktadır. Maddi açıdan güçlü olan okullarda hizmetli ihtiyacının okul aile birlikleri vasıtasıyla, hizmet satın alınması şeklinde karşılandığını, bazı okullarda ise geçici/sözleşmeli işçi statüsünde personeller çalıştırılmak zorunda kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Köse, Uzun ve Özaslan (2018) yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan hizmetlilerin, eğitim-öğretim sürecindeki katkılarına ilişkin okul müdürlerinin görüşleri araştırılmıştır. Anılan araştırmada; okullarda ücretleri genel bütçe veya bütçe dışı kaynaklarca karşılanarak hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan personellerin yanında Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri aracılığıyla Toplum Yararına Program (TYP) yoluyla görevlendirilen personeller de çalıştırılmaktadır. Bağımsız bütçeleri bulunan okulların hizmet satın alma yoluyla çalıştırdıkları personeller hariç diğer tüm istihdam türlerindeki personeller görevlendirildikleri kaynaklar tarafından seçilmekte ve Bakanlıkça veya İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerince okullara görevlendirilmeleri yapılmaktadır.

Yavuz (2011) okullarda hizmetli personelin çalışma koşulları ve hizmetlerin gerçekleştirme düzeyi ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Yaptığı araştırmada okul yöneticilerinin hizmet satın alma yoluyla çalıştırdığı personelin daha verimli çalıştığını belirlemiştir. Bunun temel nedeninin hizmet satın alma yoluyla çalıştırılan personelin

sürekli olarak iş güvencesinin olmamasıdır. 657 Devlet Memurları kanunu kapsamında iş garantisine sahip olan kadrolu personelin verilen görevleri getirmediği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

2016-2018 yıllarındaki Sayıştay Başkanlığının MEB raporlarını incelenmiştir. Anılan raporlardaki veriler, bu araştırmanın boyutları ile ilişkilendirilmiş ve bulgular yıllara göre maddeler halinde sıralanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı 2016 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporuna göre elde edilen araştırma ile ilgili bulguları şöyledir (Sayıştay, 2017, s.36): Norm fazlası öğretmenlerden istekli olmayanlara ders görevi verilemediği için maaş karşılığı ders saatini doldurmadan maaş almaları, bunların yerine ücretli, sözleşmeli ya da kadrolu öğretmen istihdamına zorunlu kalınması.

Milli Eğitim Bakanlığı 2017 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporuna göre elde edilen araştırma ile ilgili bulgular şöyledir (Sayıştay, 2017, s.33 ve s.46):

– Öğretmen görevlendirmelerinde bölgesel dengenin sağlanmaması nedeniyle mevcut kadroların etkin kullanılamaması.

– Geçici sürelerle başka kurumlarda görevlendirilen ve fiilen ders görevi bulunmayan öğretmenlere ek ders ücreti ödenmesi.

Milli Eğitim Bakanlığı 2018 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporuna göre elde edilen araştırma ile ilgili bulguları şöyledir (Sayıştay, 2018, s.11):

– Okul pansiyonlarının doluluk düzeyinin düşük olmasına rağmen önceliğin taşınmalı eğitime verilmesi.

– Fiilen ders görevi bulunmayan öğretmenlere çeşitli gerekçelerle ek ders ücreti ödenmesi.

Milli Eğitim Bakanlığı 2019 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporuna göre elde edilen araştırma ile ilgili bulguları şöyledir (Sayıştay, 2019, s.13):

– Öğretmen Kadrolarının İhtiyaç Planlaması Çerçevesinde Eğitim Kurumlarına Dengeli Dağıtılmaması.

– Zorunlu Çalışma Yükümlülüğünün Etkin Bir Biçimde Uygulanmaması.

– Taşınmalı Eğitimde Planlamanın Sağlıklı Yapılmaması.

– FATİH Projesi Altyapı Yatırım Harcamaları Arasında Uyumsuzluk Bulunması.

– Ödenek Üstü Harcama Yapılması.

2016 -2018 yıllarındaki Sayıştay Başkanlığının MEB raporlarını incelenmiş olup, araştırma ile ilgili incelediğim boyutlara ilişkilendirilmiş bulgular yıllara göre maddeler halinde sıralanmıştır.

Sonuç olarak, yapılan araştırmalarda eğitime ayrılan kaynakların planlaması ve kullanımı aşamasında çeşitli sorunlarla karşılaşıldığı anlaşılmaktadır. Yapılan planlama hataları yatırımların atıl hale gelmesine yol açmaktadır. Yardımcı hizmetler sınıfının görevini yerine getirmemesi sonucu yapılan hizmet alımları dolaylı olarak ülke ekonomisine yük olarak kayıtlara geçmektedir. Taşınmalı eğitimin tam uygulamaya geçirilememesi köy ve ilçelerde okulların tam kapasite ile çalıştırılmasına engel olmaktadır. Yeni bir umutla yapılan binaların atıl duruma düşmesi, başka kurumlarda değerlendirilememesi ve zamanla kullanılamaz geleceğimize ve eğitime yapılan yanlış yatırım olarak kayıtlara geçmektedir. Kapasitesinin altında kullanılmak zorunda kalan pansiyonlarda yanlış planlamanın bir başka boyutunu oluşturmaktadır.

Eğitime ayrılan kaynakların yerinde ve doğru kullanılması için bulunduğu bölgenin fiziki koşullarını ve gereksinimlerini dikkate alarak doğru bir planlama yapılmalıdır. Sanayinin olduğu şehirlerde nüfus artmaktadır. Doğal olarak plan yaparken sanayileşme de dikkate alınmalıdır. Planlar ülke geneline ilişkin hazırlanacağı gibi bölgesel düzeyde de hazırlanabilir. Varolan kaynakların sınırlı olduğu düşünülürse, yapılan planlardaki hatalar, ülke bütçesinin savurganca kullanılması anlamına gelir.

Gelişmiş ülkelerde bütçede eğitime ayrılan payın artış miktarı, pahalılık oranından fazladır. Özellikle nüfus yapısı genç olan ve nüfusu sürekli artan ülkelerde, artan öğrenci sayısı dikkate alındığında daha büyük bir bütçenin ayrılmasını gerekli kılmaktadır (Karatükütük, 2020, s.3). Ülkemizde nüfusun yıllara göre arttığı düşünülürse, yapılan bütçe çalışmalarında eğitim için ayrılan payın arttırılması gerekmektedir.

Eğitime ayrılan kaynaklar ülkemizin gelişmişlik düzeyini belirten bir çıktı olarak yansımamaktadır. Bunu bir maliyet olarak hesaplamak veya algılamak diğer ülkelerin eğitim düzeylerinde karşılaştırmada bizi sıralamaların altında tutacaktır. Eğitim

için ayrılan kaynakların bir ülkenin eğitim seviyesini ve gelişmişlik düzeyini üst seviyeye taşıdığı bir gerçeği unutulmamalıdır.

Amacına uygun olarak bitirme aşamasına kadar yapılacak işlem basamaklarını planlamadan yapılan projeler, yersiz yere yapılan inşaatlar, gereksiz, ihtiyaç olmadan, politik amaçla yatırımlar yersiz ve fazla ödeme sayılmaktadır. Eğitim için yerinde ve doğru şekilde harcanan her kuruşun bir ulusu en yüksek seviyeye taşıyacağını unutmamız gerekir.

Atatürk'ün dediği gibi “muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkma” hedefinin gerçekleşebilmesi için eğitim şarttır. Bir ülkeye ait eğitimin planlanmasında en büyük engel de kaynak planlamasıdır. Tom Peters'e göre de “işleriniz iyi gidiyorsa eğitim bütçenizi iki katına çıkarın, kötü gidiyorsa dört katına.”

Eğitim için ayrılan kaynakların düzenlemesi için MEB'in görevlendirdiği komisyonların çalışmaları yeterli olmamaktadır. İşin mutfağında olan okul müdürlerinin, uygulama sahasında bulunan şube müdürlerinin ve akademisyenlerin yaptığı çalışmaların ve görüşlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Örneğin bir bölgeye okul yapılması için bütçe ayrılmışsa, o bölgede görev yapan okul müdürlerinin görüşleri dikkate alınabilir. Açılacak okulun türünün belirlenmesinde sahadan gelen sese kulak vermek, ihtiyaç duyulan okulun belirlenmesini kolaylaştırabilir. Sahada çalışanların görüşlerini dikkate alınarak yapılan yatırımlar eğitime ayrılan kaynakların doğru planlanmasında kolaylıklar sağlayacaktır.

Son olarak; ülkelerin ekonomisi ne kadar ileride ise eğitim ayırdığı kaynaklar da o kadar fazla olmaktadır. İşte bu nedenle bir ülke kendi gelişmişlik düzeyini dahada ileri düzeye taşımak istiyorsa, eğitime ayırdığı kaynakları amacına uygun planlanması gerekmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama yöntemleri, veri toplama aracının geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, verilerin nasıl çözümlendiği ve yorumlandığı açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden “görüşme” ile yapılmıştır. Görüşme tekniklerinden “yapılandırılmış görüşme tekniği” kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Denizli ilindeki okul yöneticileri ve öğretmenleridir. Örneklem ise Denizli il merkezinde bulunan anaokulu, ilkokul, genel ortaokul, imam-hatip ortaokulunda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenleridir. Bu bağlamda 21 eğitimcinin (okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmen) görüşlerine başvurulmuştur.

3.2.1. Örneklem Alınan Kişilere Ait Genel Bilgiler

Araştırmada görüşlerine başvuru alan eğitimcilerin kişisel bilgilerinin belli olmaması için kısaltmalar kullanılmıştır. “Görüşme 1’den” başlayarak “Görüşme 21’e” kadar kısaltmalar kullanılarak, 14 okul müdürüyle, 3 müdür yardımcısıyla ve 4 öğretmenle görüşülmüştür. Tablo 3.1’de araştırmanın çalışma grubuna ait bazı özellikleri (meslekte geçen süre, yöneticilikte geçen süre ve yaşı) verilmiştir.

Tablo 3.1. *Görüşme Yapılan Kişilerin Demografik Özellikleri*

Görüşülen Kişi	Yaşı	Meslekte Geçen Süre	Yöneticilikte Geçen Süre
Okul Müdürü 1	39	18	7
Okul Müdürü 2	47	20	5
Okul Müdürü 3	41	18	10
Müdür Yrd. 1	40	19	8
Müdür Yrd. 2	43	18	18
Müdür Yrd. 3	55	35	11
Öğretmen 1	36	10	-

(devamı arkadadır)

Tablo 3.1. Görüşme Yapılan Kişilerin Demografik Özellikleri (devamı)

Görüşülen Kişi	Yaşı	Meslekte Geçen Süre	Yöneticilikte Geçen Süre
Okul Müdürü 4	50	27	22
Okul Müdürü 5	48	27	25
Okul Müdürü 6	40	18	3
Okul Müdürü 7	48	23	15
Okul Müdürü 8	49	22	17
Öğretmen 2	32	9	-
Okul Müdürü 9	41	20	8
Okul Müdürü 10	34	10	6
Okul Müdürü 11	50	25	10
Öğretmen 3	34	11	-
Okul Müdürü 12	48	25	13
Okul Müdürü 13	39	17	5
Öğretmen 4	56	33	-
Okul Müdürü 14	42	18	9

Bu araştırmada, sahadan veri toplama sürecinde okul yöneticilerinin büyük katkıları olmuştur.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırma için gereksinim duyulan veriler, Dr. Gökhan Tuzcu ve Melih Aycan tarafından geliştirilen görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formu, araştırmayı oluşturan beş boyutla ilgili sekiz sorudan oluşmaktadır. Bu soruların oluşturulması sürecinde okul müdürlerinin, yardımcılarının ve öğretmenlerin görüşlerinden yararlanılmıştır. Görüşme formlarının güvenilirliğini test etmek için asıl uygulamaya geçmeden önce iki yönetici ile pilot uygulama yapılmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda görüşme formundaki soruların veri toplama amacına uygun nitelikte olduğu kanaatine varılmıştır. Yapılan pilot uygulama sonucu elde edilen veriler ile devamında yapılan görüşmelerden elde edilen veriler birlikte değerlendirilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan görüşme formu, Dr. Gökhan Tuzcu ve Melih Aycan tarafından geliştirilmiştir. Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınarak (Ek-2) 2020 yılı Eylül ve Aralık aylarında Denizli il merkezindeki okullarda uygulanmıştır. Uygulama, okullara gidilerek eğitimciler ile (okul müdürü, müdür yardımcısı,

öğretmen) yüz-yüze görüşülerek yapılmıştır. Eğitimcilerin izniyle ses kayıt cihazı kullanılmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Katılımcıların, görüşme formundaki sorulara verdiği yanıtlar, nitel araştırma tekniklerine uygun biçimde çözümlenmiştir.

Her bir eğitimci ile yüz-yüze görüşülmüş ve görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Ses kaydı için eğitimcilerden izin alınmıştır. Görüşmeler için yeteri kadar zaman ayrılmıştır. Görüşme soruları okunmuş ve düşünme için gereken zaman eğitimcinin isteğine bırakılmış ve hazır olduğunda yanıt verilmesi istenmiştir. Her bir görüşmenin sonunda, elde edilen veriler eğitimciye özetlenmiş ve eğitimcinin kendi görüşlerini yansıtıp-yansıtmadığı sorulmuştur. Bu sayede eğitimcilerin yapılan araştırmaya güven duyması sağlanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde, toplanan verilerin çözümlenmesiyle ortaya konulan bulgular ve bunlara ilişkin yapılan yorumlar yer almaktadır.

4.1. Taşınmalı Eğitim ve Pansiyonlu Okullara Ayrılan Ödenekler İle İlgili Elde Edilen Veriler

Araştırmanın ilk boyutu olarak katılımcılara “Taşınmalı Eğitim ve Pansiyonlu Okul” ile ilgili yapılan uygulamalar ve taşınmalı eğitimin daha verimli nasıl kullanılabileceği sorular sorulmuştur.

Bazı eğitimcilere göre taşınmalı eğitimin sonlandırılması gerekmektedir. Taşınmalı eğitim yerine, öğrencilerin pansiyonlara yönlendirilmesi gerektiğini ve bu sayede pansiyonların tam doluluk oranı ile çalışabileceğini savunmuştur. Bazı eğitimciler ise her öğrenci küçük te olsa kendi yaşadığı yerde eğitim-öğretim görmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu konu hakkında görüşülen bazı kişilerin düşünceleri şöyledir:

Pansiyonlar, o mahalledeki gereksinimler göz önünde bulundurulmadan açılıyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 1)

Pansiyonlar hangi gereksinime göre belirleniyor? Yani pansiyonda kalacak öğrenci sayısı hangi ölçüte göre belirleniyor? Çalıştığım okullardan birinde 200 öğrenci eğitim görüyordu ama bu okula 400 öğrencinin kalabileceği bir pansiyon yapıldı. Bu tabii ki gereksiz bir yatırım oluyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 2)

Tarım ve hayvancılığa teşvik artırılarak tersine göç başlatılmalı ve devlete yük olan taşınmalı eğitim sonlandırılmalıdır. Tersine göç başlatılmıyorsa öğrenciler beslenme ve barınma gereksinimlerini karşılayabileceği pansiyonlu okullara yönlendirilmelidir (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 1)

Taşınmalı eğitim yapılması yerine köyün nüfusuna uygun butik okullar yapılmalıdır (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 2)

Pansiyonlara yerleşen öğrenciler, evdeki ortamı karşılayamadığı için bir süre sonra pansiyondan ayrılıyor. Bu da pansiyonların ve buna bağlı olan okulların boş kalmasına neden oluyor (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 3)

Pansiyonlu okulların boş kalan kontenjanları, diğer okulların öğrencilerine de verilirse, pansiyonlar amacına uygun olarak tam kapasite ile çalışabilir (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 4)

Honaz'da çalıştığım sırada yakındaki okul, öğrenci sayısı 10'un altına düştüğü için kapatıldı. Öğrencileri merkeze yakın bir köye taşınarak eğitim hizmeti almaya devam etti (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 5)

Taşınmalı eğitimde öğrenciler ailelerinden uzak bir yerde eğitim almaktadır. Bu öğrenciler aidiyat duygusu bakımından eksik yetiştirilmektedir. Bu durum eğitimin hedef ve ilkelerine terstir.(Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 6)

Pansiyonlarda boş kalan yerlere farklı okullarda okuyan öğrenciler yerleştirilmektedir. Bir araya getirilen öğrenciler tartışmakta ve pansiyondan ayrılmaktadır. Öğretim yılının başında boş yer bulunamayan pansiyon, yılın sonunda kapasitesinin altında hizmet vermektedir (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 7)

Aynı bölgede hem taşınmalı eğitimin, hem de pansiyonlu okulun bulunması, pansiyonlu okullara tercihi azalmaktadır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 8)

Taşınmalı eğitime sadece minibüs ile taşıma olarak bakmamak gerekiyor. Taşınan öğrencinin beslenme giderlerini de devlet karşılıyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 11)

Taşınmalı eğitim uygulamasında umduğunu bulamayan yurttaşlar zamanla şehre göç etmek zorunda kalıyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 13)

Büyükşehirlerde toplu ulaşımın yapıldığı yerlerde taşınmalı eğitim uygulanmaması, fazladan maliyet oluşturuyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 14)

Özel öğretime tabi çocukların ikametgâhına uygun olan okullara yerleştirilmesi gerekir. Ama veliler tarafından kendi istedikleri okula gitmesi için verilen dilekçelerin üst kurumlar tarafından dikkate alınması sonucu özel öğretime tabi çocukların ikametgâhlarına uygun olmayan okullara taşınmaktadır.” (Görüşme Kaydı: Öğretmen 2)

4.2. Yardımcı Hizmetler Sınıfı Personeli İle İlgili Elde Edilen Veriler

Araştırmanın ikinci boyutu olarak katılımcılara “yardımcı hizmetler sınıfı personeli” okullarındaki sayısı, diğer okullara göre hizmetli dağılımının dengeli olup-olmadığı, çalışan hizmetliden verim alıp-alınmadığı ve hizmetliler ile ilgili karşılaştıkları sorunlar hakkında sorular sorulmuştur.

Okullarımızda eğitim-öğretim ile ilgili işlerin yerine getirilebilmesi için sadece müfredat doğrultusunda ders işlemek yeterli değildir. Bunun yanısıra öğrencinin rahat edebileceği fiziksel ortam hazırlamak gerekir. Bu nedenle okul yönetiminin yardımcı hizmetler sınıfı ile beraber fiziksel ortamı uygun hale getirmesi gerekmektedir. Bu amaçla okulun temiz olması ve kullanılan ortak alanların uygun hale getirilmesi gerekir.

İşte bu noktada yardımcı hizmetler sınıfı personelinin iş tanımını yerine getirmesi yeterlidir. Milli eğitim müdürlükleri bünyesinde çalışan personelin aynı işi yapmasına rağmen farklı maaş alması performansı etkilemektedir. İş yapacak personel olmasına rağmen personelin verilen işi yapmaması, yöneticileri dışarıdan hizmet almak zorunda bırakmaktadır. Bu konu hakkında görüşülen bazı kişilerin düşünceleri şöyledir:

Temizlik hizmetleri sınıfında farklı tür kadrolar olması, yapılan işin aynı olmasına karşın maaşların farklı olmasına neden olmaktadır. Fazla maaş alan hizmetliler, az maaş alan hizmetlilerin performansını olumsuz yönde etkiliyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 1)

İŞKUR'dan gelen hizmetliler daha çalışkan olup verilen işleri yerine getirirken, aynı işi kadrolu hizmetlilere iş yaptırmakta zorluklarla karşılaşabiliyoruz. Arızalanan yerlerin tamirini kadrolu hizmetli yapabilecekken, Okul-Aile Birliği bütçesini kullanarak usta aramak durumunda kalıyorum (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 2)

Çocuklarımız temiz bir ortamda eğitim-öğretim görmek zorunda. Çocuk Esirgeme Kurumunda yetişen ve okullarda hizmetli olarak görevlendirilen kişilerin çoğu çalışmıyor, iş yaptırıyoruz. Bu kişilere okullarda görev verilmemesi gerekiyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 3)

Okulumuzda 700 öğrenci olmasına rağmen bir adet hizmetli bulunmaktadır. İşe yetişemediği için dışarıdan hizmet alımı yapmaktayım. Yakınımdaki okulda 400 öğrenci olmasına rağmen beş kadrolu hizmetli personeli çalışmaktadır (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 1)

Okulumuzda bulunan hizmetli sayısı yeterli olması rağmen nitelikli değiller. Yetiştirme yurdu kaynaklı hizmetlilerin sosyal uyumlarında sorunlar yaşamaktayız. Kurumdaki işlerini yerine getirmemekte, mesaiye uymamakta ve sürekli soruşturmaya kurum değiştirmektedirler (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 2)

Çalıştığım 24 derslikli okulda 2 kadrolu hizmetli varken, yan taraftaki 18 derslikli okulda 4 hizmetli çalışmaktadır. Okulundaki tek hizmetli ise Çocuk Esirgeme Kurumunda yetişmiştir ve devlet kadrosunda olduğu için tam performans göstermemektedir. Bu nedenle tamirat işlerinde dışarıdan hizmet satın almak zorundayız. (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 4)

Okullarda yapılacak iş aynı olmasına rağmen farklı kadro ve maaşlar nedeniyle yardımcı personel işi aksatmaktadır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 6)

En düşük az maaşı İŞKUR personeli almasına karşın “işten atılırım” korkusu ile çalışmakta, kadrolu personel ise iş garantisi nedeniyle çalışmadan maaş almanın yollarını aramaktadır (Görüşme Kaydı: Öğretmen 1)

İş yapmayan hizmetliye baskı uyguladığımızda başka kuruma kolayca tayin isteyip gitmektedir. Bu durumla karşılaştığımızda temizlik işlerini, Okul-Aile Birliğindeki bütçemizle yaptırmak zorunda kalıyoruz (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 7)

Okulumuza kadrolu olarak atanan hizmetli, başka bir kuruma görevlendirildi. Yerine İŞKUR'dan bir personel gönderildi, böylece geçici çözüm bulunmuştur (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 8)

Okulunda kadrolu hizmetli olmadığı için hizmetli gereksinimini, ana sınıfı aidatlarından artan para ile Okul-Aile Birliği bütçesi üzerinden karşılamaktayız (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 9)

Bir okulda kadrolu hizmetli görevlendirilmesi için 10 dersliğe bir kadro veriliyor. 6 derslikli bir okul olduğum için hizmet alımı ile Okul-Aile Birliği bütçesini kullanarak bakım, tamirat ve temizlik ihtiyacımızı karşılıyoruz (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 10)

Yetiştirme yurdunda yetişen ve sonra okullara kadrolu olarak atanan hizmetlilere, iş yapmadığı için verdiğimiz yaptırım cezaları uygulanmıyor. Bunu bilen personel çalışmamaya devam ediyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 11)

Yöneticilik yaşamım boyunca, Çocuk Esirgeme Kurumunda yetişmiş ve sonra okulda hizmetli kadrosuna atanmış olanlar içinde yalnızca birinin hakkıyla çalıştığını gördüm. Bu bir kişi dışındaki tüm hizmetliler işlerini gerektiği gibi yapmadılar ve ekonomik açıdan hem okulu, hem de devleti zarara uğrattılar (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 12)

Okulumuzdaki % 48 engeli olan personel, yetiştirme yurdundan gelen hizmetlinin yaptığı işi de beraber yapıyor. Yetiştirme yurdundan gelen hizmetli, az çalışarak maaşını almaya devam ediyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 13)

Okulumuzda çalışan kadrolu hizmetli, Çocuk Esirgeme Kurumundan gelmektedir. Çocuk Esirgeme'den gelenler çalışmaya meyilli olmayan kişiler. Onun için de diğer personelin çalışmasını da olumsuz yönde etkilemektedir. "Ben nasılsa devletin koruduğu çocuğum, beni kimse çalıştıramaz" mantığında olduğu için verilen görevi yapmamaktadırlar (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 4)

Okulum beş katlı ve iki hizmetlim var. Hizmetlilerimin bir tanesinin % 60 engelli raporu olduğu için verilen görevleri yerine getiremiyor. Milli Eğitim Müdürlüğü, bu durumu bildiği halde, kadroda görüldüğü gerekçesiyle hizmetli vermiyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 14)

4.3. Norm Fazlası Öğretmenler ve Ücretli Öğretmenler İle İlgili Elde Edilen Veriler

Araştırmanın üçüncü boyutu olan "Norm Fazlası Öğretmenler ve Ücretli Öğretmenler" hakkında sorular sorulmuştur. Norm fazlası öğretmenlerin diğer kurumlarda öğretmen olarak görevlendirilmesinin uygun olacağına ilişkin eğitimcilerin (okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmen) görüşlerine başvurulmuştur. İlçede norm fazlası öğretmen varken yerlerine ücretli öğretmen görevlendirilen kurumlar olduğu ile ilgili görüşlere ulaşıldı. Bu konuda görüşmecilerin görüşleri şöyledir:

Milli Eğitim Bakanlığı norm fazlası öğretmenin atamasını yaparken gereksinime göre atama yapılmalıdır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 13)

Dezavantaj gibi görülen bu durumun fırsata çevirebilecek bir şey olduğu görüşümdedir. Norm fazlası öğretmenleri her okul için diğer meslektaşlarına geribildirim verebilecek şekilde gerekli eğitimleri vererek "meslektaş koçluğu" adı altında değerlendirebiliriz (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 2)

Norm fazlası öğretmenler, okul dışında kurslar, eğitimi geliştirme, materyal geliştirmede değerlendirilebilirler, çeşitli etkinlik yapma da değerlendirilebilirler (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 3)

Norm fazlası öğretmenler, devletin öz kaynaklarını yeterince iyi kullanmaması ve planlama hatası sonucu oluşmaktadır. Bu durumda yetişmiş insan gücü verimli bir biçimde kullanılmamaktadır (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 1)

Görev yaptığım okullarda seçmeli dersler, müdürler tarafından yanlış planlandığı için 2 defa norm fazlası oldum ve başka okula tayin almak zorunda kaldım (Görüşme Kaydı: Öğretmen 1)

Çalıştığım okulda gereksinim olduğu halde başka okula görevlendirilen öğretmenim bulunmaktadır. Yerine ise ücretli öğretmen görevlendirilmesi yapılmıştır. Öğretmeni olduğu halde ücretli öğretmen görevlendirmek ekonomiye ağır yük getirir düşüncesindeyim (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 4)

Okulumuzda bulunan norm fazlası öğretmenler başka okullarda görevlendirilmektedir. Yıl içinde geri döndüklerinde öğrenciler eğitim açısından olumsuz etkilenmektedir.” (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 2)

Bence, norm fazlası durumunda olan öğretmenler sadece bulunduğu ilçede değil, il sınırlarında içinde her yerde değerlendirilmelidir (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 8)

Orta gelir düzeyine sahip velilerim “daha iyi eğitim” düşüncesiyle Merkezefendi’de adı duyulan okulların olduğu adreslere taşınmakta. Öğrenci sayısındaki düşüş, öğretmen arkadaşlarımın normunu etkilemektedir (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 11)

Şu an çalıştığım okulda 430 öğrenci var. 5. sınıf aday kaydına düşen öğrenci sayımız her yıl azaldığı için üç öğretmen ve bir yönetici arkadaşım okulumda norm fazlası durumunda (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 9)

Planlama yapılmadığı için norm fazlası öğretmen diye bir kavram var. Norm fazlası öğretmenler değerlendirilemediği takdirde bütçeye yük olarak yansıtacaktır (Görüşme Kaydı: Öğretmen 3)

Okulumuza gelen görevlendirme yazılarına göre, ilçemize en çok “din kültürü ve ahlak bilgisi” öğretmeni görevlendiriliyor. Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni açığının ücretli öğretmen görevlendirmesiyle kapatılmaya çalışılıyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 12)

Eş özrü ve diğer nedenlerle yapılan doğu illerinden yapılan tayinler batı illerinde il emrinde öğretmen sayısını arttırmaktadır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 13)

16 saat dersim olmasına rağmen bölge normundan dolayı tayin istemek zorunda kaldım. Dönemin ortasında gittiğim için yerime ücretli öğretmen görevlendirildi (Görüşme Kaydı: Öğretmen 4)

Okullarda bulunan norm fazlası öğretmenler, branşı dikkate alınarak İl Milli Müdürlüğü Ar-Ge biriminde görevlendirilebilir. Yardımcı kitap yazmak ve soru bankası oluşturmak için görevlendirilebilir (Görüşme Kaydı: Öğretmen 3)

Zorunlu çalışma yükümlüsü olan öğretmenlerle ilgili tayin işlemlerinin yapılmaması, norm fazlası öğretmen sayısını arttırmaktadır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 14)

4.4. Kapatılarak Atıl Duruma Getirilen Okullar İle İlgili Elde Edilen Veriler

Araştırmanın dördüncü boyutunda, çalışılan okulların çevrelerinde kapatılan okul olup-olmadığı ve varsa neden kapatıldığına ilişkin eğitimcilere (okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmen) sorular sorulmuştur. Eğitimcilerin bu konudaki düşünceleri şöyledir:

Okullar yaptırılırken yardımsever kişilerin istekleri göz önünde bulundurulmaktadır. Okulun, bulunduğu yörenin gereksinimini karşılayıp-karşılamayacağı göz önünde bulundurulmamaktadır. Gereksinim olmadığı halde çok katlı (4-5) okullar yapılmaktadır. Bu da öğrencisiz okul sorununu ortaya çıkarmaktadır. Zamanla okul kapatılmaktadır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 1)

Yeterli sayıda öğrenci olmadığı için köy ve kasabalarımızdaki okullarımız kapatılmaktadır. İş olanakları yeterli olmadığından aileler zorda kalıyor ve kente taşıyorlar, çocuklarını da yanlarında sürüklüyorlar. Bu tür göçler, okulların kapanmasına neden olmakta (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 2)

Okulun yeteri kadar öğrencisi yoksa, devlete yük getiren öğretmen gideri, hizmeti gideri, elektrik ve su maliyetleri dikkate alınarak kapatılması uygun olur (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 3)

Kapatılan kurumlarda halk eğitim kursları açılması o bölgenin halkı bilinçlendirilmesinde yarar sağlayabilir (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 13)

Çalıştığım köy okulunun tam kapasiteyle çalışmamasının nedeni, çok sık yönetici ve öğretmen değişikliği yapılması. Güven duymayan veliler göç etme yoluna başvuruyor. Sayının azalması sonucunda okul kapanma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 1)

Köy yerlerinde kapatılan okul binaları, kalkınma ve öğrenme amaçlı kurulan ya da devlet eliyle kurulacak kooperatiflere devredilebilir. Bu sayede ekonomiye katkı sağlanır (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 2)

Bölgeye hangi amaçla hizmet verebileceği planlanmadan, “yeter ki okul olsun” diye açılan yakınımızdaki okul binası, 30 öğrencinin altına düşmesi nedeniyle kapatıldı (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 4)

Çevremdeki okul, ortaokul olarak hizmet vermekteydi. Zamanla öğrenci sayısı düştüğü için ilk iki katı ortaokul olarak hizmet vermeye devam ederken, diğer iki katı ise lise olarak hizmet vermeye başlamıştır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 5)

Çağın nüfusu dikkate alınmayarak planlanan köy ve ilçe okulları zamanla kapatılmaktadır. Bu tür binaların başka kurumlara aktarılarak etkin hale getirilmesi gerekmektedir (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 6)

Okulumuz bağımsız anaokulu olduğu için öğrencilerin ana-babalarından aidat toplanmaktadır. Bulduğumuz bölge düşük ekonomik düzeydedir. Türkiye’de anaokulu zorunlu olmadığı için okulumuz her yıl yarı kapasite ile çalışmaktadır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 10)

Çalıştığım bölgede ilkokul ve liseye gereksinim var. Bölgede gereksinimi karşılayan bir imam-hatip ortaokulu olmasına karşın, yeni yapılan bina da imam-hatip ortaokulu olarak hizmet vermeye başladı (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 11)

Çevremde bulunan köylerde öğrenci sayısı azaldığı için üç ilkokul kapatıldı. Bu nedenle çalıştığım okul taşıma merkezi haline getirildi (Görüşme Kaydı: Öğretmen 3)

Adrese dayalı sistem olmasına karşın bazı mahallerdeki okullara olan önyargılar öğrenci sayısında azalmalara neden oluyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 13)

Aynı şehir içinde oluşan ikamet değişimleri nedeniyle yeni okullar yapılmak zorunda kalınıyor. Bu da milli eğitim bütçesinin azalması anlamına geliyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 8)

Dengesiz bir biçimde öğrenci dağılımı, bazı okulların boş kalmasına, bazı okulların ise kalabalık sayılardan dolayı verilen hizmet kalitesinin düşmesine neden olmaktadır (Görüşme Kaydı: Öğretmen 4)

4.5. Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi İle İlgili Elde Edilen Veriler

Araştırmanın beşinci boyutunda, ülke genelinde uygulanan FATİH Projesi ve bu kapsamda dağıtılan bilişim cihazlarının kullanımına ilişkin sorular sorulmuştur. Etkileşimli (akıllı) tahtaların okullarda verimli kullanıldığı ama tabletlerin eğitim amacını dışında kullanıldığına, hatta satıldığına ilişkin bilgi veren eğitimciler (okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmen) olmuştur. Görüşme yapılan eğitimcilerin düşünceleri şöyledir:

Öğretmenler Odası ve konferans salonlarına akıllı tahta takılması, izin verilmemesi gereken yanlış bir uygulamaydı. Bu akıllı tahtalar, günümüzde toplanarak yeni açılan okullara takılmaktadır. Benim okulumda takılan eski akıllı tahtalar taşınma sırasında zarar gördüğü için kullanım dışı kaldı. Tamiri için okul bütçesinden kaynak ayırmak zorunda kaldım (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 1)

Teknolojinin her geçen gün yenilediği düşünülürse, dağıtılan tabletler ortaokuldan liseye kadar gereksinimi karşılamayacağı için kullanılmaz hale gelecek (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 2)

Okulumuza, başka okullardan getirilen akıllı tahtalar takıldı. Bu nedenle okulumuzdaki projeksiyonları gereksinimi olan okullara verdik. Yıllar öncesinde kısa süreliğine kullandığımız tepzegözlerimiz, değerlendiremediğimiz için depolarda beklemekte.” (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 1)

FATİH Projesi kapsamında takılan tahtalar, yaşı genç olan öğretmenler tarafından etkin kullanılırken, yaşı ileride olan öğretmenler tarafından kullanılmadan duvarda bekletilmektedir (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd 2)

Her teknolojik ürün zaman içinde geçerliliğini yitirmekte ve atıl hale gelmektedir. FATİH Projesi kapsamında dağıtılan tabletler bu duruma en iyi örnektir. Tabletler amacına hizmet etmeden bazı öğrenciler tarafından satışa çıkarılmıştır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 4)

Akıllı tahtaların eğitimde amacına uygun kullanılması için müdürlerin öğretmenleri özendirmesi (teşvik etmesi) gerekiyor. Gelişen teknolojik dünyada, eğitimde etkin olarak kullanılmayan akıllı tahtalar zamanla atıl hale gelecektir (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 6)

Basılı ders kitabını azaltmak ve dijital içerik olarak eğitime anında destek sağlamak amacıyla okullarımıza tablet dağıtılmıştır. Günümüzde ise kullanılmamaktadır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 8)

Kırsal yerlerde okuyarak yetişen çok sayıda bilim insanı olduğunu unutmayalım. Teknoloji en uzak yerleşim yerlerine kadar ulaştırılırsa, bu sayının artma olasılığı vardır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 12)

Akıllı tahtaların köy yerlerinde olmaması, eğitimde fırsat eşitsizliğine yol açmaktadır (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 9)

Okulumda, başka okuldan gereksinim fazlası olarak 7 adet etkileşimli (akıllı) tahta geldi. Bunlar taşıma sırasında hasar gördü. Okul-Aile Birliği hesabımda yeterli para olmadığı için tamir ettiremiyorum. Bana gönderilen akıllı tahtalar, daha önceki yıllarda başka okullarda öğretmenler Odasına ve konferans salonlarına takılan, kullanılmayan tahtalar (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 14)

4.6. Görüşmeciler Tarafından İlave Edilen Sorunlar

Araştırma sonunda görüşülen kişilere, şu ana kadar anlattıklarınız dışında “Temel Eğitimde Kaynakların Analizi” konusunda ilave etmek istediğiniz, okullarda yaşanan sorunlar olup-olmadığı sorulmuştur. Görüşülen eğitimciler (okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmen) tarafından söylenenler şunlardır:

Her okulun bakanlık tarafından kendine ait bir bütçesinin olması gerektiğini düşünüyorum. Bize ayrılan ödeneklerin kullanım izni, ilçe milli eğitim müdürlüklerine veriliyor. İlçe milli eğitim müdürlüğü, bu parayı bizim için gerekli temizlik maddesi, kırtasiye malzemesi ve boya almak için kullanıyor ve okullara dağıtıyor. Burada asıl sorun, bizim ihtiyacımız olmayan temizlik malzemesinin okula gelmesi. Okulumu çamaşır suyu veriliyor. Ama bana lazım olan yüzey temizleyici. Temizlik firmasına gidiyorum takas edelim diye. İlçe Milli Eğitime ihale ile kendi sattığı malzemeyi geri almıyor. Verilen kağıt malzemeleri benim okulun lavabolarında kullanmak için yeni aparat satın almak zorundayım. Çünkü tedarikçi firma değişim yapmıyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 3)

Okulda benden önceki yöneticinin almış olduğu projeksiyonların bakım ücretlerini karşılamak için ödenek istedim ve gelecek diye bekledim. Görev sürem boyunca ilgili desteği alamadığım gibi cihazlar kullanılmayarak atıl hale geldi (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 3)

Okulların su, elektrik ve doğalgaz giderlerini, ilçe milli eğitim müdürlükleri, Bakanlıktan gönderilen para ile ödüyor. Bu para, okulların kendi hesaplarına, binanın yüzey alanı ve öğrenci sayısı dikkate alınarak tahsis edilmeli ve sınırı olmalı. Belirlenen ödeneği bitirirse ilave ödenek verilmemeli. Böylelikle okullar kendi tasarrufunu sağlayabilir. Bazı okullar, faturaları kendi ödemediği için bilgisayarları kapatmadan gidiyor, gece boyunca bilgisayarlar açık kalıyor (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 1)

Bazı okullara ve pansiyonlarına verilmiş olan araçlar (taşıtlar), gereksinimi olan diğer kurumlarda değerlendirilmelidir. Çünkü tedarikçi firmalar, satın aldığımız malzemeleri, ücretsiz olarak kapımızın önüne kadar getiriyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 5)

Kırtasiye yükünden kurtulmak için elektronik sisteme geçtik. İstenen evraklar taranarak sisteme aktarılabilir. Buna rağmen bizden bazı yazıların onaylı halini elden teslim etmemizi istiyorlar. Bu durum okul bütçesindeki kırtasiye yükünü azaltmıyor (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 11)

Pandemi sürecinde okulun temiz hale getirilmesi için ciddi harcamalar yaptık. Kantin kapalı olduğu için ödenek bulmakta zorlanıyoruz. Bakanlık tarafından okul bazlı bütçe verilirse, yardımsever aramak zorunda kalmazdık. Bağış bulmak için harcadığım süreyi eğitime harcardım (Görüşme Kaydı: Öğretmen 2)

Okulun su faturaları üzerinden yeşil bahçelerin su ihtiyacı karşılanıyor. Saatlerce bahçe sulanınca fatura tutarı artıyor. Okul müdürü bahçe için ayırdığı alandan artezyen suyu çıkararak sulayabilecekse bahçe yapmalı. Okulda bahçe yapılacaksa sulama sırasında başında hizmetli bulundurularak fazla sulamanın önüne geçilmeli (Görüşme Kaydı: Okul Müdürü 13)

Okullarda açılan destekleme ve yetiştirme kurslarında öğrenci sayısı 10'un altına düştüğü halde kapatılmaması ya da birleştirilmemesi, devletin kasasından fazla ödeme yapılması demektir (Görüşme Kaydı: Müdür Yrd. 2)

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde, toplanan verilerin çözümlenmesi ile ulaşılan sonuçlar, sonuçların tartışılması ve tartışmalara paralel bir biçimde geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. Tartışma

Araştırmada elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin tartışmalar aşağıda görülmektedir.

5.1.1. Taşınmalı Eğitim ve Pansiyonlu Okullara Ayrılan Ödeneklere İlişkin Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın birinci boyutu olan “Taşınmalı Eğitim ve Pansiyonlu Okullara Ayrılan Ödenekler” hakkında elde edilen sonuçlar şunlardır:

Türkiye Cumhuriyetinin eğitim politikasına göre, ülkenin en uç noktasında bulunan öğrenci ile merkezde bulunan öğrenci eğitim hizmetlerinden eşit olarak yararlandırılmalıdır. Bu bağlamda hizmet ulaştırmanın zor olduğu yerlerde taşınmalı eğitim ve pansiyonlu okul modelleri kullanılmaktadır. Öğrenci sayısı az olan okullardaki öğrencileri yakın olan ilçe ya da beldelerdeki okullarda birleştirmiş ve eğitim hizmetini vermeyi devam ettirmeyi planlamıştır.

Okul müdürleri ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, taşınmalı eğitim modelinin bırakılması, her öğrencinin kendi yerleşim yerinde bulunan okullarda eğitim görmesi istenmektedir. Ancak bu şekilde eğitimde fırsat eşitliliği sağlanabileceğini savunmaktadır.

Taşınmalı eğitimde istediğini alamayan aileler, çocuklarının daha iyi eğitim alabilmesi için büyükşehirlerle göç etmektedir. Şehir merkezlerinde göç nedeniyle nüfus artmakta ve buna paralel olarak öğrenci sayısı da artmaktadır. Varolan okullar sayısal artıştan dolayı talepleri karşılayamadığı için yeni okul binaları yapılmak zorunda kalmaktadır. Yapılan her bina için bakanlıktan ayrı bir ödenek talep edilmektedir.

Köylerde yaşanan göçlerin önüne geçilmek ve ülke ekonomisini katkı sağlamak isteniyorsa tarıma destek verilebilir. Yapılan destek sayesinde tersine göç başlar ve şehir merkezlerinde nüfus yoğunluğu azaltılmış olur. Öğrenci kendi yaşam alanında aidiyet duygusu kazanır ve kendini daha iyi ifade eder. Bu durumda öğrencinin eğitim

yaşamına olumlu yansiyacağı gibi köy okulları kapatılmasının önüne geçilmiş olunur. Şehir merkezlerine yapılan göçler sonucunda aynı tür ve düzeyde okul inşaatı yapılması yerine farklı gereksinimlere uygun okul binaları yapılabilir. Bu sayede Milli Eğitim Bakanlığının İnşaat ve Emlak Müdürlüğüne ayrılan bütçe yerinde kullanılmış olacaktır.

Pansiyonlar, öğretim yılının başında tam dolu çalışmakta, hatta öğrenciler yer bulamamaktadır. Yıl içerisinde öğrenciler, pansiyon ortamını tanıdıktan sonra kişisel nedenlerle pansiyonlardan ayrılmakta ve bu nedenle doluluk oranı azalmaktadır.

MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı okul pansiyonlarında doluluk oranı % 50 dolayındadır. Diğer bir deyişle pansiyonların kapasitelerinin yarısı boştur, kullanılmamaktadır. Pansiyonların kullanım oranının artırılması için, kendi okulundaki öğrencilerin barınma gereksinimi karşılandıktan sonra boş kalan yerlere, diğer okullardaki gereksinimi olan öğrenciler yerleştirilebilir. Denizli'deki bazı pansiyonlarda, yakın okullardaki öğrencilere de yer verilmektedir.

Özel eğitime gereksinim duyan (engelli) öğrencilerin taşıma işi, milli eğitim müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Öğrencinin gideceği okul belirlerken ikametgah adresi ve okulun fiziki koşullarının çocuğa uygunluğu dikkate alınmaktadır. Bazı aileler, çocuklarının kendi istediği okula gönderilmesi konusunda müdürlüklerden yersiz isteklerde bulunmaktadırlar. Bu isteğin gerçekleştirilmesi demek, uzaklığın artması nedeniyle daha yüksek ücretler ile taşıma yapılması anlamına gelmektedir.

Pansiyonlu okulların her yörede yaygınlaştırılmasına son verilmelidir. Yörenin gereksinimleri, fiziki koşulları ve öğrenci sayısı dikkate alınarak pansiyon açılmalıdır. Bir yörede hem taşınmalı eğitim yapılması, hem de pansiyonlu okul açılması, plansızlık ve savurganlık örneğidir. Taşınmalı eğitim yapılıyorsa, pansiyonlu okullar yarı kapasite ile çalışmaktadır. Çünkü aileler çoğunlukla taşınmalı eğitimi tercih etmektedir. Bu konuda Tuzcu (2014, s.54) şöyle demektedir: Taşınmalı eğitim yapılmasında çok büyük bir engel yoksa, kesinlikle pansiyonlu okul açılmamalıdır, açılmış olanlar da kapatılmalıdır. Çünkü okul pansiyonları, çok pahalı olan yapılardır. Hele hele yarı kapasite ile çalışan pansiyonlar, tamamen ekonomik savurganlık örneğidir. Türkiye, ekonomik kaynaklarını savurganca kullanacak kadar zengin değildir.

5.1.2. Yardımcı Hizmetler Sınıfı Personeline İlişkin Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın ikinci boyutu olan “Yardımcı Hizmetler Sınıfı Personeli” hakkında elde edilen sonuçlar şunlardır:

Okullarımızda yaptığı iş aynı olmasına karşın farklı kadro türlerinde olan hizmetliler bulunmaktadır. Kapatılan kurumlardan okullara verilen hizmetliler, aynı işi yapmalarına karşın farklı ücret almaktadırlar. Bu durum hizmetliler arasında motivasyon düşüklüğüne neden olmakta ve zaman zaman okuldaki işler aksamaktadır.

Bazı okul müdürleri hizmetli sayısının okullarda yetersiz olduğunu, bazı okul müdürleri ise kurumlar arasında adaletli bir sayıda dağılım olmadığını düşünmektedir. Derslik sayısı ve okul alanı dikkate alınarak yeniden dağılım yapılması gerektiğini savunmaktadırlar. Aksi halde temizlik işlerinin yerine getirmek için Okul-Aile Birliği hesabını kullanarak dışarıdan hizmet alımı ile personel çalıştırmak zorunda kalmaktadırlar.

İŞKUR tarafından gönderilen çalışanlar, okullarda daha özverili çalışmaktadır. Okulların temizlik ve güvenlik hizmetini, büyük oranda İŞKUR personeli sağlamaktadır. Ama yıl boyunca hizmetin alınmaması, hizmetin okullarda 10 ay ile sınırlandırılması, okulları olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle tek kadrolu hizmetlisi olan okullarda personelin izin hakkını kullanması sonucunda yaz aylarında temizlik işlerinde sorun yaşanmaktadır.

Çocuk Esirgeme Kurumu ve yetiştirme yurtlarından ayrıldıktan sonra okullarda hizmetli olan çalışmaya başlayanlar arasında “çalışmadan da maaşımı alırım” anlayışı içinde olanlar olabilmektedir. Tabi ki bu anlayış içinde olmayıp işlerini düzgün yapan da vardır ama çok az sayıdadır. “Çalışmadan da maaşımı alırım” anlayışı içinde olanlar nedeniyle okul müdürleri dışarıdan hizmet satın almak zorunda kalmaktadır.

Yardımcı hizmetli sınıfı personelinin nitelikli olup, temizlik işlerinin yanı sıra tamir işlerini yerine getirmesi, okulun maliyetlerini azaltmaktadır. Bu durumda dışarıdan sadece malzeme alınmakta ve tamirat için dışarıya ödenecek işçilik ücreti okula kalmaktadır.

Anaokullarında derslik sayısı 10’un altında olduğu için yönetmelik gereği hizmetli normu bulunmamaktadır. Temizlik işlerinin yapılması için okul aidatları

kullanılarak dışarıdan hizmet alımı yapılmaktadır. Bu durumun düzeltilmesi için ilgili yönetmeliğin tekrardan ele alınması gerekmektedir.

Okullarda engel durumu çalışmaya ve temizlik işlerini yapmaya uygun olmayan personel bulunmaktadır. Varolan norm, engelli personel tarafından kapatıldığı için yerine personel ataması yapılmamaktadır. Bu durumda olan personelin yapabileceği uygun işlerde istihdam ettirilmesi gerekmektedir.

5.1.3. Norm Fazlası Öğretmenler ve Ücretli Öğretmenlere İlişkin Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü boyutu olan “Norm Fazlası Öğretmenler ve Ücretli Öğretmenler” hakkında elde edilen sonuçlar şunlardır:

Günümüzde neredeyse her ilçede ve her okulda norm fazlası öğretmen bulunmaktadır. Bu durum, norm fazlası öğretmen sorunun çözümünü zorlaştırmaktadır. İlçe ve okul normlarında fazla öğretmen varken, eş özürlü tayinleri ile aile bütünlüğünü korumak adına her geçen yıl yenileri eklenmektedir. Burada asıl sorun, norm fazlası öğretmen sayısının artması değil, sayısı artan öğretmenlerin nasıl değerlendirilerek sürece katılacağıdır. Boşta bekletilen her öğretmen, eğitim bütçesinin savurganca kullanılması anlamına gelmektedir. Çünkü öğretmen derse girsin ya da girmesin, maaşı devlet bütçesinden (milletin vergilerinden) ödenmektedir.

Okullarda ya da halk eğitim merkezlerinde açılacak kurslarda norm fazlası öğretmenler değerlendirilebilir. Okuma-yazma kursları, destekleme ve yetiştirme kursları, el becerileri kursları vb açılabilir. Böylece kişiler, ekonomiye katkı sağlayacak işlere yönlendirilerek kişi başına düşen milli gelir yükseltilebilir.

Norm fazlası öğretmenler, il ya da ilçe milli eğitim müdürlüğünde bulunan araştırma ve geliştirme birimlerinde görevlendirilebilir. Böylece eğitim adına kaynak ve materyal oluşturmak için ekipler kurulabilir. Hazırlanacak müfredata uygun materyaller ve kaynak kitaplarla öğrencilerin gelişiminde ve eğitime katkı sağlanabilir.

Okullarda norm fazlası öğretmen bulunmasının nedenlerinden biri, okul müdürlerinin seçmeli dersler konusunda yaptığı planlama hatalarıdır. Bir yıl normun içindeyken diğer yıl normun dışında kalmak, öğretmenleri her yönden etkilemektedir. Öğretmenler, özellikle dersine yeterince motive olamamaktadır.

Norm fazlası öğretmenlerin, yalnızca bulunduğu ilçe sınırları içinde değerlendirilmesi, diğer ilçelerde öğretmen yetersizliğine yol açmaktadır. Bu nedenle

öğretmenlerin yakın ilçe ya da il sınırları içinde değerlendirilmesi ile dengeli dağılım sağlanabilir.

Bir ilçede ilgili branşta öğretmen yoksa ücretli öğretmen görevlendirilmesi yapılabilir. Asıl sorun, ilçede norm fazlası öğretmen varken çeşitli nedenlerle öğretmenin başka okula görevlendirilmemesidir. Kadrolu öğretmen varken yapılan ücretli öğretmen görevlendirmeleri, ülke ekonomisine yük oluşturmaktadır.

5.1.4. Kapatılan Okullara İlişkin Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü boyutu olan “Kapatılarak Atıl Duruma Getirilen Okullar” hakkında elde edilen sonuçlar şunlardır:

Eğitimin yaygınlaştırılması açısından, mahallenin nüfusunu ve eğitim gereksinimini karşıladığı sürece okul sayısının artması, herhangi bir sorun oluşturmaz. Açılan okulun türü, düzeyi ve büyüklüğü, o yöredeki gereksinimi karşıladığı sürece okulun kapanamaz. Okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması için birbirine yakın yerlerde açılması, zaman içinde öğrenci azlığından dolayı okulun kapanmasına yol açabilmektedir.

Yardımsaverler, vefa nedeniyle kendi yetiştiği yere okul yaptırmaktadır. Ancak zaman zaman o yörede gereksinim olmayan okulların yapıldığı görülmektedir. Denizli ilinde bunun birçok örneği vardır. Yardımsaverler ikna edilmeli, kendi yetiştiği yöreye değil de gereksinimi olan başka bir yöreye okul yapılması sağlanmalıdır.

Ortaokuldan mezun olan öğrenciler liselere iki şekilde yerleştirilmektedir. Sınavı kazananlar açılan, kontenjan doğrultusunda puanına göre liseye geçiş yapmaktadır. Bu durumdaki okullar, tam doluluk oranı ile çalışmaktadır. Sınavı kazanamayan öğrenciler ise mahallerinde bulunan liselere ortaöğretim başarı puanına göre yerleşmektedir. Bu durumda oluşacak yığılmanın önüne geçmek için, her mahallede lisenin açılması gerekebilir.

Bazı okul binaları, yörenin gereksinim duyduğu büyüklüğün çok üstünde yapılmaktadır. Bu durumda, aynı bina içinde bir üst okul ya da aynı düzeyde ama farklı türde bir başka okul açılabilir. Örneğin, Denizli’de 600 öğrenci kapasiteli bir imam-hatip ortaokulu yapılmıştır. Bu okulun öğrenci sayısı hiçbir zaman 300’ü geçmeyince, binanın yarısı meslek lisesine dönüştürülmüştür. Binalar “eğitim planlaması” ilkeleri esas alınarak yapılmalıdır.

Köylerden şehir merkezlerine yaşanan göçler nedeniyle kapatılmak zorunda kalınan okullar bulunmaktadır. Bu okullarda halk eğitim müdürlüğü ile yapılacak işbirliği ile ekonomiye katkı sağlayacak, bölge halkını kalkındırılacak kurslar açılabilir. İçinde öğrencisi olmayan binalar zaman içinde kullanılmaz hale geleceği unutulmamalıdır.

5.1.5. Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketine (FATİH Projesine) İlişkin Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın beşinci boyutu olan “Fırsatları arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi” hakkında elde edilen sonuçlar şunlardır:

Teknolojinin her türlü eğitim süreci ile doğru olarak birleştirilebilirse öğrenciler bu durumdan olumlu yönde etkilenecektir. Günümüz çağının teknoloji çağı olduğu düşünülürse, teknolojiyi eğitimden ayırmak büyük bir hatadır. Bu bağlamda milli eğitim bakanlığı okullara akıllı tahta ve tablet dağıtımını yapmıştır.

MEB 2010 yılından beri ülkemizin her köşesine etkileşimli tahta ulaştırmak için planlamaları ve ihaleleri sürdürmektedir. Hedef ve planlamaların gerçekleştirilebilmesi için bugüne kadar altyapı dahil etkileşimli (akıllı) tahtaları okullara ulaştırmıştır.

Günümüzde FATİH Projesi, iki şekilde sürmektedir. Arçelik firması ile anlaşıp yeni tahtaları okullara alt yapısız montajını gerçekleştirmektedir. İkinci yol ise, öğretmenler odasına ve konferans salonuna takılan ve kullanılmayan akıllı tahtaları toplayarak ihtiyacı olan okullara devretmektedir.

Kullanılmayan etkileşimli tahtalar, başka bir okula taşınma sırasında hasar görmektedir. Garantisi biten ve zarar gören tahtaların tamiri için okulun bir bütçesi yoktur. Etkileşimli tahtaların tamiri için okul müdürleri Okul-Aile Birliği bütçesini kullanmaktadır. Zamanında öğretmenler odasına ve konferans salonlarına takılmasına izin verilmeseydi, şu an aktif olarak kullanılacaktı. Okul-Aile Birliği bütçesi de öğrenciler için ya da başka bir için kullanılacaktı.

Dijital içerikleri eğitim programını eş zamanlı olarak öğrencilerle paylaşmak ve ders kitaplarının basılma oranını azaltmak amacıyla, liselerden başlanarak öğrencilere tablet (bilgisayar) dağıtılmıştır. Amacı dikkate alındığında her öğrenciye bilgi eş zamanlı ulaştırılarak teknoloji çağına ayak uydurulabilecekti. Dağıtılan tabletler atıl duruma düşmeseydi.

Liselere dağıtılan tabletlerden bir bölümü, öğrenciler tarafından piyasada satılmış ve eğitim için kullanılmamıştır. Her gün teknolojinin yeni cihazlar ürettiği düşünüldüğünde, varolan tabletlerin uzun süre kullanılması olanaksızdır. Tabletler de zaman içinde gereksinimi karşılayamadığı için atıl duruma düşecektir.

Etkileşimli tahtaların dersliklerde olması, eğitim için yeterli değildir. Tahtayı etkin olarak kullanacak öğretmen olması gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmenlere eğitim verilmesi, tahtaların amacına uygun kullanılmasını sağlayacaktır.

Eğitimde fırsat eşitliliği sağlanmak isteniyorsa, eğitim teknolojisi ülkenin en uzak köşesine kadar ulaştırılmalıdır. Unutmayalım ki, Denizli ilindeki bir yardımsever tarafından fırsat verilen, bir köy çocuğu olan Prof. Dr. Hüseyin Yılmaz, bu konunun en büyük örneklerindedir. Eğitimin bir parçası olan bireyler verilen fırsatları değerlendirebildiği takdirde, toplumumuzun ekonomik anlamda gelişimine katkı sağlayacak ve geliştiren bireyler olarak ülkemize çıktı sağlayacaklardır.

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre, “Temel Eğitimde Kaynakların Analizi” konusuna yönelik geliştirilen öneriler şu şekildedir:

MEB, her okulun öğrenci sayısını ve derslik sayısını dikkate alarak okul bazlı bir bütçe belirlemeli ve bu bütçeyi okul müdürlerinin kullanımına vermelidir. Bütçenin doğru kullanılıp-kullanılmadığı, müfettişler aracılığıyla sıklıkla denetlemelidir.

Bakanlıktan gelen ödeneklerin kullanımında, okulun malzeme gereksinimleri dikkate alınarak okulun istediği marka ve özelliklerde ilçe milli eğitim müdürlüğü tarafından dağıtılmasına önem vermelidir.

Okullardaki hizmetlilerin norma uygun olarak dengeli dağıtımı yapılmalıdır. Bazı okullarda hizmetli fazlalığı, bazı okullarda ise azlığı görülmektedir.

Çocuk Esirgeme Kurumu ve Yetiştirme Yurtlarında yetişen ve okullarda hizmetli olarak çalışanlar için uyum seminerleri düzenlenmelidir. Yapılan seminerlerde ve mülakatlarda okula uyum sağlayamayacağı düşünülenler, başka mesleklere yönlendirilmelidir.

Sosyal devletin gereği olarak uygulanan Toplum Yararı Programı bağlamında İŞKUR tarafından işe alınanların okullardaki hizmet süresi 10 aydan 12 aya

çıkarılmalıdır. Yaz aylarında okullarda bakım ve onarım yapıldığı düşünülürse, nitelikli olarak işe alınan İŞKUR personeli ile işçilik ücretleri en aza indirilebilir.

Taşınmalı eğitim yapılmasında çok büyük bir engel yoksa, kesinlikle pansiyonlu okul açılmamalıdır, açılmış olanlar da kapatılmalıdır. Çünkü okul pansiyonları, çok pahalı olan yapılardır. Hele hele yarı kapasite ile çalışan pansiyonlar, tamamen ekonomik savurganlık örneğidir. Türkiye, ekonomik kaynaklarını savurganca kullanacak kadar zengin değildir.

İl ve ilçede bulunan norm fazlası öğretmenlerin branşlarında, hangi nedenle olursa olsun ücretli öğretmen görevlendirilmemelidir. İlçe sınırları içinde norm fazlası öğretmenin her okulda görev yapması sağlanmalıdır.

Etkileşimli tahtaların kurulduğu okullardaki projeksiyon gibi teknolojik aletler ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından toplanmalı ve gereksinimi olan okullara dağıtılmalıdır.

Fazla durumdaki etkileşimli tahtaların taşınmasından dolayı oluşacak hasarların giderilmesi için okullara gereken yardımlar sağlanabilir. Etkileşimli tahtalarda uygulanan sınırlı garanti süresi kaldırılmalıdır.

Okullarda tasarrufu sağlamanın yollarından biri, doğalgaz, elektrik ve su harcamalarında denetimin artırılmasıdır. Bu amaçla fatura limitlerinin hesaplanmasında, öğrenci sayısı ve sınıfların yüzölçümü dikkate alınarak sınırlandırma getirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Âdem, M. (1978). Eğitimde Savurganlık, Eğitim ve Bilim, <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5460/1625> sayfasından erişilmiştir.
- Akdağ, M. (2010). *Gazali’de Ahlaki Bir Zaaf Olarak Savurganlık*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akyol, A. (2016). *Denizli İli - Honaz İlçesinde Taşımali İlköğretim*, Tezsiz yüksek lisans projesi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Altunsaray, A. (1996), *Taşımali İlköğretim Uygulamasının Değerlendirilmesi (Balıkesir Örneği)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Bilgin, K. U. ve Aytürk, N. (2003). Türkiye’de Kamu Kuruluşlarında Norm Kadro. *Türk İdare Dergisi*, 438, 157-179.
- Dağlı, A. ve Han B. (2017). *Okul Müdürlerinin Görüşlerine Göre Diyarbakır İli Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri*, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 32, 895-904.
- Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü. (2020). *Denizli MEB 2020 Yılı İstatistikleri*. <https://denizli.meb.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü. (2016, Mayıs 10). *2016-2017 eğitim öğretim yılı taşımali eğitim çalışmaları başladı*. <https://denizli.meb.gov.tr/www/2016-2017-egitim-ogretim-yili-tasimali-egitim-calismalari-basladi/icerik/2164> sayfasından erişilmiştir.
- Eğitim Reformu Girişimi Faaliyet Raporu Öğretmenler 4. Dosyası. (2019). Eğitim Reformu Girişimi. <http://www.egitimreformugirisimi.org/> sayfasından erişilmiştir.
- Eğitim tercihi (2014, Haziran 25). FATİH Projesi’nde bugüne kadar 732 bin tablet dağıtıldı. (İnternet sitesi haberi) <http://www.egitimtercihi.com/egitimteknolojileri/14708-fatih-projesi-nde-bugune-kadar-732-bin-tablet-dagitildi.html> sayfasından erişilmiştir.
- Ekici, S. ve Yılmaz, B. (2013). *FATİH projesi üzerine bir değerlendirme*. Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 27(2), s.317-339. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/257/250> sayfasından erişilmiştir.
- Kanık ve Temiz Dinç. (2017). *Eğitim-Tasarruf İlişkisi: Türkiye İçin Bir Uygulama*. Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi, Ankara, Yıl 2017, Cilt 2, Sayı 11, 59-91.
- Dünya Eğitim Sıralamasında Türkiye Kaçınıcı Sırada? (2018). <https://www.kamupersoneli.net/gundem/dunya-egitim-siralamasinda-turkiye-kacinci-sirada-turkiyenin-egitim-h57749.html> sayfasından erişilmiştir.

- Marangoz S. (2019). *Köy okulları birer birer kapatıldı*. <https://haberuskudar.com/koy-okullari-birer-birer-kapatildi> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *MEB 2017 Yılı İdari Faaliyet Raporu*. Araştırma Raporu, Ankara. <https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/03/Strateji-ve-B%C3%BCt%C3%A7e-Ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-2018-Y%C4%B1l%C4%B1-Faaliyet-Raporu.pdf> sayfasından erişilmiştir
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *MEB 2018 Yılı İdari Faaliyet Raporu*. Araştırma Raporu, Ankara. <https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/03/Strateji-ve-B%C3%BCt%C3%A7e-Ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-2018-Y%C4%B1l%C4%B1-Faaliyet-Raporu.pdf> sayfasından erişilmiştir
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). *MEB 2019 Yılı İdari Faaliyet Raporu*. Araştırma Raporu, Ankara. https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/Strateji_ve_Butce_Baskanligi_2019_Yili_Faaliyet_Raporu.pdf sayfasından erişilmiştir
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). *MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı 2018- 2019 Yılı MEB İstatistikleri Örgün Raporu*, Ankara. <https://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2018-2019/icerik/361> sayfasından erişilmiştir
- MEB (2012a). Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü. *Eğitimde fırsatları artırma teknolojiyi iyileştirme hareketi projesi (FATİH Projesi)*, www.fatihprojesi.meb.gov.tr sayfasından erişilmiştir
- MEB (2012b). Strateji Geliştirme Başkanlığı. *Van Milletvekili Özdal Üçer'in 7/4927 Esas Numaralı Yazılı Soru Önergesine İlişkin Yanıt*. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/Tutanak_B_SD.birlesim_baslangic?P4=22077&P5=H&page1=17&page2=17 sayfasından erişilmiştir
- Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik. (12.01.2016).
- MEB (2005), “*Taşımali İlköğretim Uygulamaları*”. (<http://meb.gov.tr/iogm.gov.tr> - sayfasından erişilmiştir
- Şahin İ. (2019, 25 Eylül). *Taşımali Eğitim Faturası 2 Kat Arttı*. <https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/03/Strateji-ve-B%C3%BCt%C3%A7e-Ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-2018-Y%C4%B1l%C4%B1-Faaliyet-Raporu.pdf> sayfasından erişilmiştir
- Selçuk, Z. (2019). Milli Eğitim Bakanlığı 2020 Yılı Bütçe Sunuşu, Ankara.
- Şişman, M. ve Taşdemir, İ. (2008). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karakütük, K. (2020), *Eğitimde Bütçe Yönetimi - Okulda Bütçe Yönetimi*, Pegema Akademi Yayıncılık, Ankara.

- Köse, A., Uzun M. ve Öner Özaslan G. (2018). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görevli Yardımcı Hizmetlilerin Eğitim Öğretim Sürecindeki Rollerine İlişkin Yönetici Görüşleri, *Cumhuriyet International Journal of Education*, 7(1), 61–83. DOI: 10.30703/cije.379179.
- Vikipedi, Özgür Ansiklopedi (2020, Temmuz 13). *Yardımcı Hizmetler (kamu personel* [https://tr.wikipedia.org/wiki/Yard%C4%B1mc%C4%B1_Hizmetler_\(kamu_personel_s%C4%B1n%C4%B1f%C4%B1\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Yard%C4%B1mc%C4%B1_Hizmetler_(kamu_personel_s%C4%B1n%C4%B1f%C4%B1)) sayfasından erişilmiştir.
- Sayıştay Başkanlığı. (2018). *Sayıştay MEB 2017 Yılı Denetim Raporu*. Araştırma Raporu, Ankara. https://www.sayistay.gov.tr/tr/Upload/62643830/files/raporlar/kid/2017/Genel_B%C3%BCt%C3%A7e_Kapsam%C4%B1ndaki_%20Kamu_%C4%B0dareleri/M%C4%B0LL%C4%B0%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20BAKANLI%C4%9EI.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Sayıştay Başkanlığı. (2019). *Sayıştay MEB 2018 Yılı Denetim Raporu*. Araştırma Raporu, Ankara. https://www.sayistay.gov.tr/tr/Upload/62643830/files/raporlar/kid/2018/Genel_B%C3%BCt%C3%A7e_Kapsam%C4%B1ndaki_%20Kamu_%C4%B0dareleri/M%C4%B0LL%C4%B0%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20BAKANLI%C4%9EI.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Sayıştay Başkanlığı. (2020). *Sayıştay MEB 2019 Yılı Denetim Raporu*. Araştırma Raporu, Ankara. https://www.sayistay.gov.tr/tr/Upload/62643830/files/raporlar/kid/2018/Genel_B%C3%BCt%C3%A7e_Kapsam%C4%B1ndaki_%20Kamu_%C4%B0dareleri/M%C4%B0LL%C4%B0%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20BAKANLI%C4%9EI.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Servi, M. (2019). *Ortaokullarda Maliyet ve Akademik Başarı*, Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Tuzcu, G. (2004). Eğitimin Finansal Gerekleri ve Boyutları. *Milli Eğitim Dergisi*, Yaz 2004. Sayı: 163. Ankara.
- Tuzcu, G. (2006). *Avrupa Birliği'ne Giriş Süreci ve Eğitimde Vizyon 2023*. Türk Eğitim Derneği (TED) Yayını, Ankara.
- Tuzcu, G. (2011). *Eğitimin Ekonomik Temelleri*, Eğitim Bilimine Giriş, (Ed: Yaşar Yavuz), Dinozor Kitabevi, İzmir.
- Tuzcu, G. (2014), *Eğitim Planlaması (Ders Notları)*, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Tuzcu, G. (2019), *Türkiye'de Okulöncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Çabaları ve Maliyeti*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 47, 80-106, Denizli.
- Tuzcu, G. (2020), *Eğitim Ekonomisi (Ders Notları)*, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Denizli.

- Uçar, U. (2015, Aralık 31). *Öğrenciler, MEB'in dağıttığı tabletleri internetten satışa çıkardı!* <https://t24.com.tr/haber/ogrenciler-mebin-dagittigi-tabletleri-internette-satisa-cikardi,322465> sayfasından erişilmiştir
- Yavuz, B. (2011). *İlköğretim Okullarında Hizmetli Personelin Çalışma Koşulları ve Hizmetlerin Gerçekleşme Düzeyi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zeybek, N. (2019). *Okulların Parasal Sorunları ve Çözüm Yolları*, Yayınlanmamış şezsiz yüksek lisans projesi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

EKLER**EK-1****GÖRÜŞME FORMU**

GÖRÜŞME TARİHİ	..... / ..... / 2020
GÖRÜŞME NUMARASI	

GİRİŞ :

Bu araştırmanın amacı, Denizli ili içerisinde bulunan temel eğitim kurumunda görev yapan okul müdürlerinin; “ norm kadro fazlası öğretmenler, kapalı okullar, okullardaki hizmetlilerin durumları, okullar ve pansiyonların kapasitesi, ve etkileşimli tahtalar hakkında karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların nedenleri hakkında düşüncelerini belirlemektir.

Görüşmeden elde edilecek bilgiler sadece bilimsel çalışma amaçlı kullanılacak ve görüşülene size ait hiçbir kişisel bilgi, yazılı ya da başka bir formda paylaşılmayacaktır. Araştırma sonuçları yayınlanma süreci sonunda katılımcılarla paylaşılacaktır.

Okul Müdürü / Yüksel Lisans Öğrencisi

Melih AYCAN

Pamukkale Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Eğitim Yönetimi ve Denetimi ABD

GÖRÜŞME SORULARI:

1. Okulunuzda norm fazlası durumunda bulunan öğretmenleriniz var mı? Varsa norm fazlası durumda bulunan öğretmenlerin diğer okullarda ve kurumlarda değerlendirilmesi hakkında düşünceleriniz ve görüşleriniz nelerdir?
2. Çevrenizde eğitimin ve öğretimin yapılmadığı kapalı okullar var mı? Varsa bu okulların neden kapatıldığı ile ilgili görüşleriniz nelerdir? Kapalı okullardan nasıl yararlanılabilir, eğitim ve öğretim sürecine nasıl katılabilir?
3. Okulunuzda hizmetli var mı? Sizce sayısı yeterli midir? Okullarda bulunan hizmetlilerin dağılımının dengeli olduğunu düşünüyor musunuz?

Dengeli olmadığını düşünüyorsanız; “Böyle bir durumun oluşması hakkında neler düşünüyorsunuz? Nasıl bir düzenleme yapılabilir?”

4. Hizmetlilerle ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Okulunuzda hizmetli kadrosunda olup çalışmayan personeliniz var mı? Varsa bu hizmetli personelinizin çalışmamasının nedenini paylaşabilir misiniz?
5. Çevrenizde tam kapasite ile çalışmayan okul ve pansiyonlar var mı? Varsa nedeni ne olabilir? Bu durumda bulunan okul ve pansiyonlarımızın ülkemiz

ekonomisine etkisini değerlendirir misiniz? Tam kapasite ile çalışması için neler yapılabilir?

6. Taşınmalı eğitimin daha verimli ve etkili bir biçimde nasıl uygulanabileceği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

7. Kendi ve çevrenizdeki okullarda FATİH Projesinden yararlanarak bilişim teknolojileri bakımından destek materyal (etkileşimli tahta, tablet vb) alan okullar var mı? Bu gereçlerin öğretmenler tarafından verimli ve amacına uygun kullanıldığını düşünüyor musunuz?

Kullanılmadığını düşünüyorsanız; “Bu eksikliklerin giderilmesi için düşünceleriniz nelerdir?”

8. Şu ana kadar söz ettikleriniz dışında “Temel Eğitime Ayrılan Kaynaklar” konusunda ilave edeceğiniz varsa neler olabilir?

EK – 2

ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 16605029-44-E.13469299
Konu : Anket Uygulama İzni

25/09/2020

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 11/09/2020 tarih ve 12633 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi (İ.Ö.) Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Melih AYCAN, "Temel Eğitimde Kaynakların Analizi" konulu proje çalışmasına yönelik hazırlamış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli ili Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde yer alan temel eğitim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlere ve okul müdürlerine uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde yüz yüze eğitim öğretime ara verilmesi göz önüne alınarak örgün eğitimin 2020/2021 eğitim-öğretim yılı içinde tam olarak başlamasıyla birlikte denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının uygulanması, **sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi** Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Mahmut OĞUZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
25/09/2020
Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüze Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Anket Formları

M.Akif Ersoy Mah. 29 Ekim Bulv.No:174/1 Merkezefendi/DENİZLİ- Bilgi İçin :H. ERKOÇ-V.H.K.I.-Sefa GELMİŞ-Şef
Elektronik Ağ : <http://denizli.meb.gov.tr> - Telefon : (0 258) 2342095
E-posta: ab20@meb.gov.tr -Strateji Şubesi Belgegeçer : (0 258) 2342099

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evnaksorgu.meb.gov.tr> adresinden b230-e21a-3df6-916a-953d kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Melih
Soyadı	AYCAN
Doğum yeri ve tarihi	Denizli – 15/07/1982
Uyruğu	T.C.
İletişim adresi ve telefonu	Zeytinköy Mahallesi, Barbaros Bulvarı, No: 44, Elit Sitesi, Pamukkale / DENİZLİ. 0505 827 79 00
Eğitim	
İlköğretim	Atatürk İlköğretim Okulu - Denizli
Ortaöğretim	Denizli Lisesi - Denizli
Lisans	Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği
Tezsiz Yüksek Lisans	Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
Yabancı Dil	
Yabancı dil	---
Mesleki Deneyim	
2003 - 2005	Özel Sektörde Öğretmenlik - Denizli
2005 - 2008	Okul Müdür Vekili, Türkmeşen Köyü İlköğretim Okulu - Dığor / Kars
2008 - 2009	Fen Bilgisi Öğretmeni, Kolak Gayret Köyü İlköğretim Okulu - Çameli / Denizli
2009 - 2013	Fen Bilgisi Öğretmeni, Vakıfbank İlköğretim Okulu - Denizli
2014 - 2017	Müdür Yardımcısı, Hulusi Kulaklı Ortaokulu - Denizli
2017 -	Okul Müdürü, Ahmet Nuri Erikoğlu Ortaokulu - Denizli